

OTDK-dolgozat

2025

**PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR**

**HAZAI AMATŐR NÉPTÁNCEGYÜTTESEK CSOPORTSZEREPEI ÉS
VEZETÉSI KIHÍVÁSAI**

**THE GROUP ROLES AND LEADERSHIP CHALLENGES OF NON-
PROFESSIONAL FOLKDANCE ENSEMBLES**

Gálber Csenge

Dr. habil. Jarjabka Ákos

Kézirat lezárásának dátuma: 2024.11.15.

Tartalomjegyzék

Tartalom

Bevezetés	1
1. Az hazai amatőr néptáncgyűttesek működési körülményei	2
1.1. A hazai amatőr táncgyűttesek szervezeti kereteinek rövid története a 20. századtól napjainkig	2
1.2. A magyarországi amatőr néptáncgyűttesek pozíciója a 21. században	5
1.3. Az amatőr néptáncgyűttes, mint nonprofit szervezet	6
1.4. A magyarországi amatőr táncgyűttesek menedzsmentje és vezetése a 21. században	7
2. Csoportok a hazai amatőr néptáncgyűttesekben	10
2.1. Csoportműködés a hazai amatőr néptánc csoportokban	11
2.2. Csoportdinamika	12
2.2.1. A kommunikáció	12
2.2.2. A csoportfejlődés és a csoportkohézió	13
2.2.3. Csoportszerepek	13
3. A szociometria módszere és alkalmazási keretei az amatőr néptáncgyűttesekben	15
3.1. A szociometria és a többszemponú szociometria fogalma	15
3.2. A szociometria felmérés választási kritériumai	16
3.3. A szociometria felmérőlap	17
3.4. A kölcsönösségi táblázat és a gyakorisági táblázat	17
3.5. A szociogram	18
3.6. A szociometria főbb mutatószámai	20
4. A primer kutatás bemutatása és elemzése	22
4.1. Módszertan	22
4.2. Hipotézisek	23
4.3. A kutatás eredményei	24
4.3.1. A néptánc csoport	24
4.3.2. B néptánc csoport	30
4.3.3. C néptánc csoport	35
5. Az eredmények összegzése és javaslatlitélek	41
5.1. Javaslatlitélek	46
5.2. A kutatás jövője	47
Irodalomjegyzék	48
Függelék	52

1. melléklet: Csoóri Sándor Program 2024-es döntéslista és elemzés elérési linkje.....	52
2. melléklet: A együttes kölcsönösségi táblázata	52
3. melléklet: A együttes gyakorisági táblázata.....	52
4. melléklet: B együttes kölcsönösségi táblázata	53
5. melléklet: B együttes gyakorisági táblázata.....	53
6. melléklet: C együttes kölcsönösségi táblázata	53
7. melléklet: C együttes gyakorisági táblázata.....	53
8. melléklet: Szociometria felmérőlap.....	54

Ábrajegyzék

1. ábra: A néptáncsoportok számának eloszlása vármegyénként (saját szerkesztés).....	6
2. ábra: B táncsoport kölcsönösségi táblázata (saját szerkesztés)	18
3. ábra: C táncsoport gyakorisági táblázata (saját szerkesztés)	18
4. ábra: A táncsoport szociogramja	19
5. ábra: Szociometria alakzatok (saját szerkesztés Mérei Ferenc, 1971 alapján).....	20
6. ábra: A néptáncsoport szociogramja (saját szerkesztés)	24
7. ábra: B néptáncsoport szociogramja (saját szerkesztés)	30
8. ábra: C néptáncsoport szociogramja (saját szerkesztés)	35

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Moreno és Mérei kritériumainak összehasonlítása (Mérei alapján, 1971 p. 151-154).....	17
2. táblázat: Társas alakzatok definíciója (Mérei alapján, 1971 p.71)	20
3. táblázat: Összegzőtáblázat (saját szerkesztés).....	43

Bevezetés

TDK dolgozatom során a hazai amatőr néptáncgyűttesek csoportszerepeit és vezetési kihívásait vizsgálom, hiszen gyermekkorom óta aktívan néptáncolok, mindemellett néhány éve állandó a részvételem a táncgyűttes háttérmunkájában és alkotómunkájában egyaránt. Táncosként lehetőségem volt megtapasztalni milyen egy néptáncszoport tagjaként dolgozni, ugyanakkor segítőként rálátásom van a csoporttal kapcsolatos főbb kihívásokra is, amelyek közül kiemelkedik a közösség összetartóerejének erősítése és fenntartása. Kutatási kérdésem által arra kerestem a választ, hogy egyes táncszoportokhoz milyen vezetési kihívások kapcsolódhatnak még, így dolgozatomban feltártam a néptáncszoportok informális kapcsolatrendszerét problémáik és vezetési kihívásaik definiálásának érdekében. Következésképp, álláspontom szerint dolgozatom megfelelő támpontot szolgáltat a néptáncgyűttesek vezetőinek a táncszoportjaikban egyes konfliktusok megelőzéséhez vagy kezeléséhez, illetve az eredményes közösségépítéshez is.

Egy aktív alkotótevékenységet végző közösség kapcsolati rendszerének mélyebb megértésén kívül ugyanakkor a vezetők szempontjából nélkülözhetetlen azon személyek megismerése is, akik a későbbiekben képességeiknek és jelentőségüknek köszönhetően a néptáncgyűttes számára a vezetői utánpótlást nyújthatják, másik kutatási kérdésem célja tehát az ilyen fontos szerepet játszó csoporttagok pozíciójának feltérképezése és vizsgálata.

Primer kutatásomban a különböző közösségek rejtett hálózatait és kulcsembereit felfedő többszemponútú szociometria módszerét alkalmazom, amely véleményem szerint a témám szempontjából leginkább releváns módszertan. A Jacob L. Moreno által kifejlesztett szociogram ábrázolása számos megközelítésből mutatja be az elemzett csoportokat, amely segítségével jobban megérthető annak működése és érzelmi háttere.

Dolgozatom első fejezetében feldolgozom a hazai amatőr néptáncgyűttesek szervezeti körülményeinek rövid történetét a 20. századtól napjainkig, továbbá vizsgálom jelenlegi működésük fontosabb elemeit. A következő egységben elemzem a különböző néptáncszoportok főbb jellegzetességeit, továbbá a harmadik fejezetben tanulmányozom a szociometria módszerét is. Végül dolgozatom zárásaként részletesen elemzem primer kutatásom eredményeit, amelyekkel kapcsolatban javaslatokat is teszek.

Bevezetőm végén szeretném kifejezni köszönetemet Dr. habil. Jarjabka Ákos témavezetőmnek, aki szakértelmével, türelmével és inspiráló iránymutatásával támogatott dolgozatom elkészítésében.

1. Az hazai amatőr néptáncgyűttesek működési körülményei

Napjainkban az amatőr néptáncsoportok tevékenysége nagyrészt különböző típusú nonprofit szervezetekben valósul meg Magyarországon, amelyek kialakulásához részletes és jelentős előzménytörténet kapcsolható (Szalainé Homola & Nagy, 2002). Az első fejezetben ezért feldolgozom a magyarországi amatőr néptáncgyűttesek szervezeti formájának és körülményeinek változásait a 20. században, valamint vizsgálom pozíciójukat az aktuális hazai környezetben működésük pontosabb megértésének érdekében.

1.1. A hazai amatőr táncgyűttesek szervezeti kereteinek rövid története a 20. századtól napjainkig

A vonatkozó magyar szakirodalmat tekintve az amatőr néptáncmozgalom előzményeinek kezdete a cserkészmozgalmak nemzeti érzést erősítő és néptánc-kultúra-terjesztő tevékenységéhez köthető, amely az 1920-as évekre vezethető vissza (Zórándi, 2014). Fontos megemlítenem, hogy Virág (2013) megfogalmazása alapján a cserkészlet egy speciális ágának tekinthető regőscserkészlet, véleményem szerint néptáncgyűjtőmunka végzése révén (Barta, 2014) népszerűsíthette a táncfolklór hagyományait és jelenthetett alapot a későbbi amatőr néptáncmozgalom számára. Az 1933-ban az országos regőscserkészlet segítségével megrendezésre kerülő nemzetközi cserkészeseeményre – a IV. Gödöllői Világtalálkozóra – már megalakult az első regőscserkész-együttes is, amely a szervezeti forma vizsgálatának szempontjából a Gödöllői Jamboree Szórakoztatási Csoportjának egy alegységként működött (Tabajdi & Szigeti, 2020).

A cserkészmozgalom mellett az 1930-as évek elején Paulini Béla újságíró kezdeményezésére indult útjára a gyöngyösbokréta mozgalom, amelynek néptáncsoportjai nagyrészt gazdakörökben és helyi egyesületek keretei között folytatták a népi kultúra tánccal történő közvetítését országszerte, gyöngyösbokréta körként (Kővágó & Kővágó, 2015).

A magyar néptánc-hagyományok terjesztésében a regőscserkészleten és a gyöngyösbokréta mozgalmon kívül szignifikáns szerep jutott továbbá a népfőiskolai, valamint a népi írói mozgalomnak is, hiszen ezeknek köszönhetően a városi fiatalság is megismerhette azokat (Barta, 2014). Álláspontom szerint ez a jelenség is segítette az amatőr néptáncmozgalom megszerveződését a második világháborút követően.

A II. világháborút követően az új kultúrpolitikai elképzelések eredményeképp gazdagabbá és változatosabbá vált a táncélet működés szempontjából, így párhuzamosan végezték tevékenységüket a hagyományőrző vagy éppen a modernebb művészeti szemlélettel

bíró néptáncscsoportok is (Körtvélyes, 1970). Ezenkívül lényeges, hogy az 1945 utáni újjáépítési folyamatokba bekapcsolódó fiatalok és a régebbi regőscserkészek külön néptáncgyűttesekbe tömörültek, mialatt ezzel egyidőben az egyházi ifjúsági szervezetbe betagozódó néptáncscsoportok is fellelhetők az időszakban. Kiegészítésképpen megjegyzem, hogy a releváns szakirodalom alapján munkásifjúság és a diákkollégiumok kezdeményezésére is létesültek néptáncos csoportok (Kővágó & Kővágó, 2015). Értelmezésem szerint tehát ebben az időszakban a néptáncscsoportok rendkívül változatos szervezeti formában működtek.

Bolvári-Takács (2012) alapján megállapítható, hogy a Révai Józsefhez kapcsolható kultúrpolitika időszakában a politikai hatalom jelentős mértékben szorgalmazta az akkori „népi táncscsoportok” számának növelését, amelynek következményeként Jávorszky (2013) írása szerint kezdetét vette az amatőr néptáncmozgalom.

A „szabad művelődés korszakát” lezárva a fordulat éveként hivatkozik 1948-ra, hiszen ebben az évben megtörtént a néptáncscsoportok szerepének kijelölése a „kultúrforradalomban” elfoglalandó pozíciójának és az MDP propagandacéljainak megfelelően, jelentősen átalakítva ezáltal a néptáncgyűttesek addigi szervezeti körülményeit a politikai elképzeléseknek megfelelően. Az újonnan létrehozott Népművészeti Intézet a táncgyűttesek tevékenységének kommunista ideológiai átformálását végezte, mialatt ellenőrzésüket az intézményrendszeren belül kialakuló népművelési bizottságok látták el (Kővágó & Kővágó, 2015).

“A nacionalizmus jelentésszerű hatásaként a táncművészet is az oroszosítás mintakövető magatartása értelmében felejtett mindent az 1950-es évtől, ami saját értékét őrizte volna. A hivatásos együttesek megalakulásával az 1950-es években megszületett a színpadi néptánc, ami erőteljesen balettszerű megformáltságában az orosz mintát vette alapul.” (Ábrahám, 2020 p.92). Fontos megjegyezni, hogy az 1950-es évektől tehát megkülönböztetünk hivatásos és amatőr néptáncgyűtteseket, amelyek egymástól különböző szervezeti formákban működnek. Fontos említést tennem még arról, hogy az amatőr és hivatásos néptáncmozgalom különválásának eredményeképpen a hivatásos együttesek az amatőr néptáncgyűttesek mintájává váltak (Fuchs, 2007)

Az 1950-es évek elején meghirdetett „kultúrverseny” szellemében a falvakban és a városokban is számos ideiglenesen működő amatőr néptáncscsoport jött létre, amelyeket az üzemek és a vállalatok szerveztek meg művészi alakulatként az állami fenntartás lehetőségét kihasználva (Fuchs, 2007). A kultúrpolitika ezzel ellentétben álláspontja szerint a későbbiekben jellemzően az összevont nagygyűttesek létrehozását támogatta az amatőr néptáncmozgalmon

belül is, amelyeket többnyire a szakszervezetek tartottak fenn szintén állami költségvetésből, mialatt az önálló működésű egyesületekben dolgozó táncsoportokat ellehetetlenítették. (Kővágó & Kővágó, 2015)

Az 1950-es évek folyamán *“A politikai és gazdasági életben jelentkező előrefutás a művészeti életben is bizonyos kirakatpolitikát eredményezett. Nem egy esetben a kultúrfelelős mutatók jelentése fontosabb volt, mint a valódi, az öntevékeny művészeti munka kialakulása. A művészeti együttesek a dolgozók önkéntes, önművelő társadalmi egyesülése helyett sok esetben parancsszóra mozgott, műsort szolgáltató csoportokká váltak.”* (Gyapjas, 1955 p.44).

A következő 1956-os forradalom során számos amatőr együttes is beszüntette tevékenységét, majd annak bukása után csak kihagyást követően 1957 és 1958 között kezdte meg újra működését az új kádári rendszerben (Zórándi, 2014).

Később, 1957-től a Művelődési Minisztérium vált a kultúrpolitika központi szervévé, habár az amatőr néptáncgyüttesek továbbra is a Népművelési Intézet fennhatósága alá tartoztak, amely biztosította az 56-os forradalom előtti irányító szerepet és az MSZMP számára az együttesekkel kapcsolatban (Kővágó & Kővágó, 2015).

Mindemellett kijelenthető, hogy a Romsics (2015) által említett, Aczél Györgyhez kapcsolódó három T-elve alapján – tűr, tilt, támogat – természetesen az amatőr táncsoportok művészeti tevékenysége továbbra is cenzúrázott maradt.

Az 1960-as években a TV-ben közvetített népdalokkal kapcsolatos vetélkedőknek - Röpjél páva felszabadulási népdalverseny, TV Szóttas, Nyílik a rózsa stb. - köszönhetően főleg vidéken pávakörök alakultak, amelyek erős alapot biztosítottak az 1970-es években berobbanó néptáncmozgalom számára (Jávorszky, 2013). Említésre méltó, hogy az évtizedben megnőtt az igény a közművelődési szakemberekre a kultúrpolitikai célkitűzések következtében, amely jó hatással volt az amatőr néptáncmozgalom együtteseinek működési körülményeire, hiszen ők többnyire pártfogolták az amatőr néptáncgyüttesek tevékenységét a különböző közművelődési, illetve közigazgatási intézményeknél is (Kővágó & Kővágó, 2015).

Abkarovits (2012) írását alapul véve 1972. május 6-án forradalmi esemény következett be Magyarországon, hiszen Budapesten megtartották az első táncházat a Liszt Ferenc téri Könyvklubban, amely az amatőr néptáncgyüttesek gondolkodásmódjára és ezáltal működésükre is szignifikáns hatást gyakorolt. (Abkarovits, 2012). *“Az eleinte zárt körben zajló táncházakat Tímár és tanítványai terjesztették el szélesebb körben. Klubokban és művelődési*

házakban rendszeresen vállalták olyan táncházak vezetését, amelybe már bárki előképzettség nélkül is eljöhettek. S ez a színpadról a mindennapokba visszavitt néptánc, ez a zenés-táncos szórakozás egyfajta nemzeti ellenkultúrát teremtett, ezért a művészetpolitika nem is késlekedett ráaggatni a nacionalizmus vádját.” (Fuchs, 2007 p. 267).

Kiemelten fontos megemlítenem, hogy ideológiai alapon kialakult, illetve politikai vezetés által irányított és ellenőrzött amatőr néptáncmozgalom szöges ellentéte az alulról szerveződő táncházmozgalomnak, amelynek kezdetéhez pont az amatőr néptáncmozgalom szemléletével való szembe helyezkedés köthető (Jávorszky, 2013).

Az 1970-es éveket az amatőr néptáncgyűttesek működési feltételeit tekintve virágzó időszaknak tekinthetjük, hiszen ebben az évtizedben növekedett az együtteseket érintő állami támogatások mértéke a gazdaságpolitikának köszönhetően, azonban az amatőr néptánc csoportok felügyeletét végző intézmény többször is változott (Kulturális Minisztérium, Művelődési Minisztérium, Zenei Főosztály stb.) (Kővágó & Kővágó, 2015).

A rendszerváltás előtti években bekövetkező gazdasági válság miatt és ezáltal a kulturális szféra nagymértékű átalakulásának következményeképp a szakmai és gazdasági vezetők többsége a tevékenységükhöz illő legkedvezőbb önálló szervezeti forma kialakítása mellett döntött amatőr néptáncgyűttesük jövőjének biztosítása érdekében. (Szalainé Homolai & Nagy Józsefné, 2002).

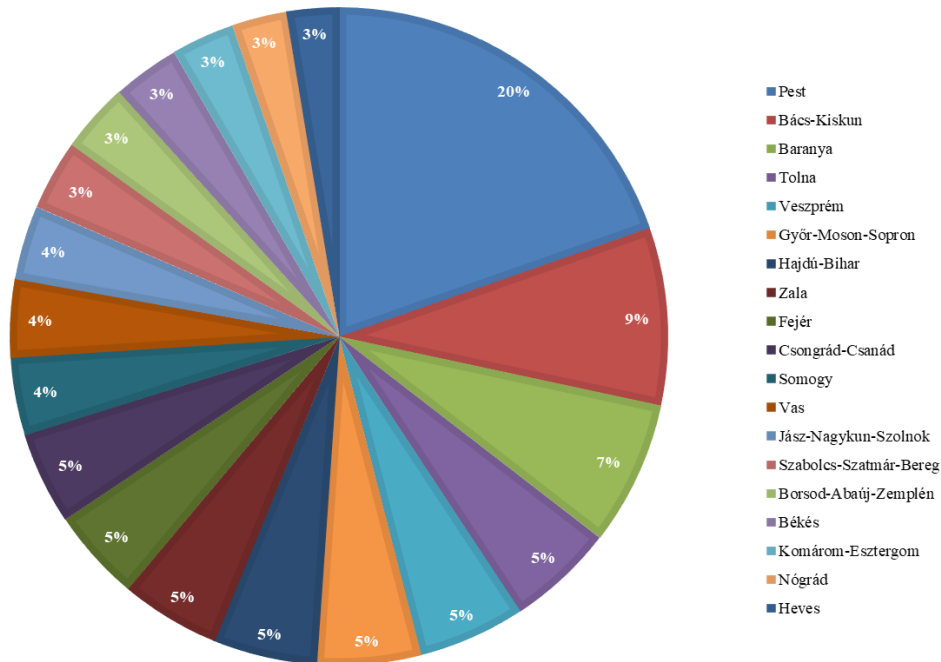
Véleményem szerint a szervezeti önállósodás eredményeképp a mai amatőr táncgyűttesek már többnyire nem helyezkednek el alárendelt pozícióban intézményi szempontból, hiszen szuverén szervezetként folytatják tovább alkotótevékenységüket.

1.2. A magyarországi amatőr néptáncgyűttesek pozíciója a 21. században

Napjainkban az amatőr néptánc csoportok számával és elhelyezkedésével kapcsolatban nem található pontos és megbízható adatbázis, ezért szekunder kutatásom részeként a Csoóri Sándor Program 2024. évi döntéslistáját adatbázisként alkalmazva dolgozom fel (lásd: 8. melléklet).

Elsőként azt vizsgáltam, hogy melyek azok a vármegyék, amelyekben a legtöbb néptánc csoport működik. A legnagyobb érték 108 a legkisebb 14 volt ezen szempont elemzése során. Kijelenthető, hogy rangsorolva a vármegyéket a működő néptánc csoportok szerint az első három között van Pest vármegye, Bács-Kiskun vármegye és Baranya vármegye. Ezen vármegyék csoportösszege 35%-át fedik le az aktív néptánc csoportok sokaságának.

NÉPTÁNCCSOPORTOK SZÁMÁNAK ELOSZLÁSA VÁRMEGYÉNKÉNT

1. ábra: A néptáncscsoportok számának eloszlása vármegyénként (saját szerkesztés)

Következő vizsgálatom során a néptáncscsoportok települések szerinti eloszlását dolgoztam fel, amely során kijelenthető, hogy 357 helyszín közül (Budapest különböző kerületit nem külön számítva) a legkisebb érték 1 – azaz adott településen csak egy csoport működik – mialatt a legmagasabb 30. Elemzésem szerint Budapesten, Pécsen és Nyíregyházán található jelenleg a legtöbb táncegyüttes, amelyek csoportösszege a sokasághoz képest 9,7%.

A szervezeti formát elemezve megállapítható, hogy 550 néptáncscsoportból összesen 100 működik alapítványi (18%), 361 egyesületi (66%) keretek között végzi alkotótevékenységét, miközben 2 csoport alapítvánnyal és egyesülettel is rendelkezik. Következésképp kijelenthető, hogy a néptáncscsoportok 84%-a alapítványi vagy egyesületi formában működik. A vizsgálat során felmerülő egyéb működési keretek között megtalálhatóak voltak a következők; nonprofit korlátolt felelősségű társaság, művelődési ház csoportja, iskolai csoport.

1.3. Az amatőr néptánc együttes, mint nonprofit szervezet

A nonprofit szektorban működő szervezeteket tulajdonképpen három kulcsfontosságú jellemző különbözteti meg a többi szektorban működő szervezettől; nem profitorientáltak, működésükben a kormányzattól függetlenek és intézményesültek (Kuti-Marschall, 1991). Az aktívan működő tánc együttesek tevékenység szerint kulturális nonprofit szervezetnek

minősülnek, hiszen művészeti alkotótevékenységet folytatnak és kulturális örökséget őriznek (Bartal, 2005). A nonprofit szektorban működő civil szervezetek a szektor egyik aleggységének tekinthetők (Kaprinay, 2015). A néptáncgyűttesek vizsgálata során megállapítható, hogy a két leggyakrabban előforduló civil szervezeti forma Magyarországon az alapítvány és az egyesület, ezért definíciójukat közösen értelmezem a hazai táncgyűttesekre vonatkoztatva.

Az alapítvány alapvetően közérdekű célokat szolgáló célvagyon létrehozása miatt jön létre, ugyanakkor az egyesület egy közös cél megvalósításához szükséges célközösség kialakítására szerveződik meg (Márkus-Pete, 2018). Az alapítvány vezető testülethez az alapító által kiválasztott tagokból álló kuratórium és a kuratóriumi elnök tartozik, amellyel párhuzamban működik az ellenőrzést biztosító Felügyelő Bizottság (Kucsera, 2006). Pavluska (2017) álláspontja szerint a kulturális tevékenység nagyban meghatározza milyen szervezeti formában működik egy adott nonprofit szervezet, amely véleményem szerint a néptáncgyűttesekre is érvényes megállapítás. Többnyire ugyanis azok az együttesek működnek alapítványi keretek között, amelyek célvagyont alapítanak művészeti iskoláik és az azon belül tevékenységet végző néptáncscsoportjaik fenntartásához (pl.: oktatók munkabére, próbahelyszín biztosítása, eszköztár stb.). Később a művészeti iskolához tartozó csoportokat jellemzően felmenő rendszerben az együttesekbe integrálják. Kiemelném, hogy az alapítványi fenntartású művészeti iskolák táncscsoportjai szervezeti szempontból sokkal kötöttebb formában működnek a művészeti iskolákra vonatkozó jogszabályi keretrendszer miatt.

Az egyesületként működő néptáncgyűttesek ezzel szemben a néptáncsal történő kultúráközvetítés és a néptánc hagyományok őrzése céljából célközösséget szerveznek össze (Bartal, 2005). Az egyesület vezető szerve ennek megfelelően a rendes tagokból – nem pártoló tagokból – álló közgyűlés és a rajtuk keresztül megválasztott elnökség és elnök.

Fontos kihangsúlyoznom, hogy a humán erőforrás biztosítása a civil szervezetek esetében fizetett munkásokon kívül olyan önkéntesekkel is történhet, akik munkájukat maguk szervezik. (Kucsera, 2006). Ez a jelenség feltehetően a legtöbb táncgyűttes esetében jellemző a szervezeti működésre.

1.4. A magyarországi amatőr táncgyűttesek menedzsmentje és vezetése a 21. században

A társadalmi kapcsolatokat építő és a klubjellegű szervezetek főbb sajátossága, hogy célja közös értékrendszer és érdeklődéskör alapján alakul ki (Pavluska, 1999). A néptáncgyűttesek esetében ezt a célt alapvetően a néptánc szeretete és közvetítésének missziója határozza meg. Fontos azonban megemlítenem, hogy napjainkban az ilyen

szervezetek célkitűzéseit befolyásolhatja valamely szellemi érték továbbadására való igény is, amely főként a táncszínházzal foglalkozó táncsoportok esetében figyelhető meg. A néptáncgyűttesek menedzsmentjében éppen ezért ezek a célok irányadóak, hiszen a menedzsment egy kitűzött cél érdekében történő munkaszervezési- és vezetési tevékenység (Primecz, 1999 p. 7).

A nonprofit szervezetek menedzsmentjéhez kapcsolódóan alapvetően nyolc – kisebb és közepes szervezetek esetében általában egy-két vezető személyében összefonódó vagy kiközvetített – menedzsment funkciót köthetünk: a tevékenységszervezést, a marketinget, a forrásszerzést, a PR-t, a számvitelt, a pénzügyi irányítást, a beszerzést és a humán erőforrást (Pavluska 2002, idézi Márkus & Pete, 2018).

A felsorolt menedzsmentfunkciókra vonatkozó szakirodalom tükrében vizsgálva a néptáncgyűtteseket kijelenthető, hogy egy-egy vezető ezekben a szervezetekben is több menedzsment funkciót lát el. Például elláthatja a tevékenységszervezés-beszerzés funkciót egy női próbavezető, aki egyben a viseleteket is beszerzi a táncsoport következő koreográfiájához. Ezzel ellentétben a forrásszerzés-pénzügyi irányítás-marketing-PR funkciók egyvelegét más vezető végzi el, ugyanis ez a négy funkció a táncgyűttesek esetében a pályázati követelmények miatt összekapcsolódik (pl.: közösségi média oldalak aktív használata KPI lehet egy pályázat során). A humán erőforrás menedzsmentfunkció gyakran a próbavezetőhöz köthető, aki egyben a tevékenységszervező funkciót is ellátja az együttesen belül (pl.: próba- és fellépésszervezés, megfelelő fellépők kiválasztása az együttesből). Mindemellett, a speciális szakmai hozzáértést igénylő funkciók többnyire kiközvetítésre kerülnek (pl.: ellátott számviteli funkció egy adott külsős könyvelő által). Kiegészíteném elemzésemet azzal, hogy ezek között a funkciók között nincsen hierarchia, az együttes szempontjából és annak fenntartható működtetése érdekében mindegyik eleme ugyanakkora jelentőséggel bír.

A szervezeti működés alapvetően a kötelezően előírt testületek döntéshozatalával összeköthető társaságirányítási szinten és az operatív végrehajtással kapcsolatos döntésekhez kapcsolható munkaszervezeti szinten működik (Dobák-Antal, 2010). A munkaszervezeti szintet a menedzsment funkciókon keresztül feldolgoztam, azonban a társaságirányítási szintről még nem tettem említést. Dobák-Antal (2010) szerint a társaságirányítási szinthez tartozik az szervezeti vezetőség vagy testület, amely döntéshozatalra jogosult a szervezet működésével kapcsolatban. A társaságirányítási szinten tehát alapítvány esetében kuratórium, míg

egyesületeknél a tagokból álló közgyűlés, illetve az elnökség áll a szervezet élén (Kucsera, 2006).

Érdemes említést tenni a nonprofit szervezetek működését új perspektívából bemutató SOFT modellről, amely a nonprofitszervezetek kihívásait alapvetően 4 fő kategóriába – stratégiai kihívások, szervezeti kihívások, finanszírozással kapcsolatos kihívások, technológiai kihívások – és 12 alkategóriába sorolja (Livvarcin, 2020). A következő bekezdésekben elemzem a modell legrelevánsabb részeit a hazai néptáncgyüttesek tükrében.

A néptáncgyüttesek stratégiai kihívásai közül erőteljesen kiemelkedik a stakeholderekkel való jó viszony fenntartása. A stakeholderek azokat az érintettek, akik nem közvetlenül a szervezet konkurensei, azonban annak működése és az ő működésük ellentéteket szülhetnek (Rekettye & Töröcsik & Hetesi, 2016). Stakeholdereknek minősülhet az együttesek próbáit befogadó intézmények, a zenekíséretet szolgáltatató népzeneészek, a fellépési lehetőséget kínáló színházak és nem utolsósorban a nem konkurens táncgyüttesek is. Megállapítható tehát, hogy a stakeholderekkel való folyamatos kapcsolatépítés elengedhetetlen a táncgyüttes sikerességének érdekében.

A szervezeti kihívások közül leginkább a humán erőforrások hosszú távú kezelése okozhat problémát. A néptáncgyüttesekben a tevékenység maga a néptánc és annak valamilyen formában történő közvetítése, amelyet kizárólag táncosok által lehet véghez vinni. A nonprofit szervezetekben ugyanakkor a táncosok többségében önkéntesként vesznek részt, amelynek következményeképp az elmulasztott fellépés vagy próba nem kérhető számon rajtuk. Éppen ezért az együttes vezetőinek feladatává válik az is, hogy a szervezeten belül működő közösségeket motiválják és csapatot építsenek, amely alapja a tevékenységszervezési funkciónak.

Véleményem szerint a finanszírozás a mai néptáncgyüttesek egyik legnagyobb próbatétele. Megfelelő forrásszerzési ismeretek nélkül nagy nehézségeket okozhat az alapvető működési feltételek előteremtése, illetve a programok költségeinek biztosítása. A legnagyobb kihívás ugyanakkor a meglévő forrás optimális és igazságos allokációja a néptáncgyüttesen belül.

Livvarcin (2020) szerint a technológia fejlődésével jelentősen átalakult a nonprofit szervezetek kommunikációja, főként a közösségi médiumoknak köszönhetően. Tapasztalataim alapján, 550 néptáncsoport közösségi platformjának áttekintésével megállapíthatom, hogy az

oldalakon található kommunikáció gyakorisága nagyrészt két véglet között mozog; vagy nagyon gyakran vagy rendkívül ritkán osztanak meg tartalmakat a csoportok az online felületeken. Álláspontom szerint egy másik kutatás során érdemes lenne megvizsgálni, hogy a néptáncscsoportoknak számára milyen marketingstratégia lehet a legmegfelelőbb, azonban jelenlegi kutatásomnak ez nem célja.

Összességében megállapítható, hogy a néptáncgyűttesek szervezeti keretei a rendszerváltás után tisztázódtak. Az együttesek nonprofit szervezeti formán belül civil szervezetként működnek tovább, többnyire alapítványként és egyesületként. *“A nonprofit szervezetek természetüknél fogva is erősen vonzódnak a humán szolgáltatásokhoz, melyek a közvetlen emberi kapcsolatokat, a személyes és a rugalmas problémakezelést igénylik.”* (Pavluska, 1999). Érdemes feleleveníteni, hogy a néptáncgyűttesek vezetői több menedzsment funkcióért felelősek egyszerre, amelyek közül kiemelkedik a tevékenységszervezés. A tevékenységszervezés érdekében ugyanakkor az együttesvezetőknek megfelelő közösségépítő képességekre és motivációs eszköztárra van szüksége a javarészt önkéntes munka miatt, amelyhez kiemelten fontos a néptáncscsoportok mélyebb megismerése. Fentiek tükrében a következő fejezetben a néptáncscsoportok működését elemzem a már tisztázott szervezeti kereteken belül.

2. Csoportok a hazai amatőr néptáncgyűttesekben

„A táncot – most általános jelentésével értve – az emberi kapcsolatteremtés legfontosabb, legközvetlenebb eszközének tartjuk. Egyáltalán a közösségbe tartozást, a szolidaritást fejezi ki, és annak élményét adja, [...]” (Andrásfalvy, 2019 p. 301). Véleményem szerint ez a kijelentés pontosan kifejezi bármely táncos közösség létezésének okát. Mindemellett a néptáncscsoportok mélyebb társas kapcsolatainak megismerése érdekében fontos ismerni azok szervezetén belüli működését, ezért a második fejezetben ilyen szempontból vizsgálom majd ezeket.

König és Schattenhofer (2017) definíciója szerint azon emberek összességét nevezzük csoportnak, amelyek 3 és 20 tagból állnak, közös cél érdekében végeznek feladatokat, közvetlenül kommunikálnak és minimum három óra hosszú ideig együtt léteznek. Másik megközelítést alapul véve már a csoport fogalmának meghatározása során, 7 fontosabb komponens értékelésével különböző csoportszerűségek állapíthatóak meg (Titkos, 2021).

- kvázi csoport (1-3.) → közös tulajdonságok, csoport megkülönböztetés, *„célok és érdekek pozitív kölcsönös összefüggésének”* tudata (Titkos, 2021 pp. 86)

- funkcionáló csoport (1-5.) → első három lépésen kívül interakció, közös célok együttes elérése
- szervezett csoport (1-7.) → első öt lépésen kívül normarendszer kialakítása, szabályok kialakítása

Fontos megemlítenem, hogy a néptáncgyűttesek nem minden esetben rendelkeznek több csoporttal szervezetükön belül, sőt gyakori jelenség, hogy az együttes csak egy csoportból áll.

2.1. Csoportműködés a hazai amatőr néptáncs csoportokban

Alapvetően a szervezetekben kialakulnak a szervezeti célkitűzések végrehajtása érdekében kialakított formális csoportok, illetve az egyének szabad választása miatt létrejövő informális csoportok (Primecz, 1999). A néptáncgyűttesek esetében maguk a néptáncs csoportok a formális csoportok, amelyeken belül - vagy esetenként átívelően - informális csoportok rajzolódnak ki.

Primer kutatásomban három táncs csoportot vizsgáltam, amelyek létszáma két esetben átlépte a 20 főt (24 és 37 fő) és egy esetben közelítette azt (19 fő). A vonatkozó szakirodalom alapján ugyanakkor 20 fő feletti létszámtól a csoport fogalom már nem használható, mert a megjelölt határ felett már problémát okoz a rendszeres interakció létrehozása és biztosítása is (Dobák-Antal, 2010). Megemlítendő, hogy mivel *“a társadalmi nagycsoportok létszáma nem teszi lehetővé a rendszeres személyközi kölcsönhatást valamennyi tag között, az ilyen csoportokban nagyobb szükség van az intézményes szabályok formális megfogalmazására.”* (Farkas, 2021 p. 76). Másik szemléletmód alapján a 15 főnél nagyobb csoport létrehozása nem racionális, hiszen számos csoporttag véleménye kifejtetlen marad, amely csökkenti a csoport kialakulásának köszönhető előnyök mértékét (Bakacsi, 2015). Primecz (1999) megfogalmazása szerint azonban a nagycsoportok tagjai ugyan nem mindig lépnek egymással kölcsönös interakcióba, mégis egyé szerveződnek valamilyen közös pont alapján (pl.: néptánc).

A fogalommagyarázatokat és primer kutatásom részeredményeit figyelembe véve, a néptáncs csoportok általában nagycsoportként működnek tehát a különböző szervezeteken belül, amelyet egyben a vezetés formálisabb keretek közé szorít. A néptáncs csoportok esete annyiban kivételes lehet, hogy a nagycsoport definíciójával ellentétben a táncosok a párcseréknek és a fellépéseknek köszönhetően gyakran interakcióba lépnek egymással.

A csoporttípus vizsgálata során megállapítható, hogy Dobák-Antal (2010) alapján a néptáncs csoport leginkább a funkcionális csoporttípusnak - amely a formális csoport egy

altípusa - feleltethető meg szervezeti szempontból, hiszen tagjai gyakran határozatlan időtávon jellegzetes cél eléréséért dolgoznak (pl.: táncélmény közvetítése). Mindemellett Titkos (2021) megfogalmazását szemlélve a néptánc csoportok külső hatásra létrehozott, illetve célorientált másodlagos csoportként is létezhetnek a szervezeten belül, ezzel párhuzamosan azonban kiemelendő a másodlagos csoporton belül kialakítható elsődleges csoportok lehetősége és jelentősége is.

Lényeges, hogy egyes néptánc csoportokon belül az első fejezetben már említett menedzsmentfunkciók összemosódása következtében (lásd: 9-10. oldal) előfordulhat, hogy a vezetők a csoportból kisebb vezetői teamet alakítanak ki a szervezet hatékonyabb működtetésének érdekében. Belbin (1998) ezek átlagos létszámát 4 és 10 fő közötti értékre becsüli.

2.2. Csoportdinamika

A csoportdinamika nem más, mint a csoportban és a csoportok között ható befolyásoló tevékenységek és folyamatok összessége (Forsyth, 2014). Az alfejezetben elemzem a néptánc csoportok szempontjából kiemelten fontos csoportdinamikai folyamatokat, amelyek primer kutatásom során is felmerültek.

2.2.1. A kommunikáció

“A kommunikáció az a tevékenység, amelynek során két vagy több ember bizonyos szimbólumok segítségével információk, gondolatok közös értelmezésére, meghatározására törekszik.” (Bakacsi, 2015 p. 134) Minden csoport saját maga alakítja ki kommunikációs hálózatát, amely kijelöli a közösségen belüli központi figurákat és befolyásolja a csoport problémamegoldását is (Bavelas, 1969). Fontos megemlítenem, hogy Bakacsi (2015) megfogalmazásában a csoportdinamikai zajok - rokonszenv, ellenszenv, nem direkt információcsere - erőteljesen rombolhatják a hatékony kommunikáció lehetőségét. A néptánc csoportok esetében a kommunikációs zaj az említett módon felléphet, amely a szervezet és a csoport működése szempontjából is képes szignifikáns problémákat okozni. Különösen olyan esetekben érezhető ennek a zajnak a valós értéke, amikor a tánc csoportnak gyors reakciót kellene adnia, de a lassabb információátadásra emiatt nincsen lehetősége (pl.: külföldi úton történő hirtelen programváltozás). Mindemellett kiemelendő, hogy habár a tánc csoport alakítja saját kommunikációs hálózatát, ez a tény korántsem biztosítja az információátadást a csoport összes tagjának.

2.2.2. A csoportfejlődés és a csoportkohézió

A csoportfejlődés lényegében az a jellemzően 4 fázisból álló – alakulás, viharzás, normaképzés, működés – folyamatot jelöli, amelynek során kialakul a csoportkohézió és a csoportjellemzők is (Kollár & Szabó, 2004).

Mindemellett fontos megemlítenem azonban még egy a csoportdinamika fogalomkörébe tartozó elemet, amelynek megismerése elengedhetetlen a csoportok összetett vizsgálatának során; a konformitást. Konformitáson azt a jelenséget értjük, amelynek során a csoport megváltoztatja a csoportnyomás érvényesülése miatt az egyén gondolkodásmódját. A háromféle előfordulása közül az első a jutalom vagy büntetéselkerülés által motivált behódolás, a második a rokonszenvi kapcsolódás végett bekövetkező azonosulás, az utolsó pedig az azonos értékrendek és normák miatt létrejövő internalizáció (Titkos, 2021).

A csoportkohézió nem más, mint a „*csoporttagok egymásra gyakorolt vonzereje, amely segíti az elfogadható normák kialakítását, az azonosság tudat magas szintre való emelését, a hatékony munkavégzést támogató csoportlégkör kialakulását.*” (Szakály, 2015 p. 24) Másik megközelítést alapul véve a csoportkohézió az az erőhatás adott csoporton belül, amely a csoportban maradásra készíti a csoporttagokat (Enoch & McLemore, 1967).

Napjaink tudományos kutatásainak eredményeképp megállapítható, hogy a csoportkohézió alapvetően két eleme van: a személyi kapcsolatokon alapuló szociális és a feladat jelentőségére koncentráló feladatszintű kohézió. (Tannenbaum & Salas, 2021).

Érdemes megemlíteni, hogy a csoportkohézió kialakulását számos negatív és pozitív tényező is befolyásolhatja, például a csoportméret, a célazonosság, a tagok közötti bizalom stb. (Szakály, 2015). Fontos megjegyeznem, hogy a csoportméret növekedésével a csoportkohézió mértéke fordítottn arányban változik (Bakacsi, 2015). Következésképp a többségében nagycsoportba sorolható tánccsoportok esetében alacsonyabb kohézióra lehet számítani, mint a 20 fő alatti kisebb tánccsoportok esetében.

2.2.3. Csoportszerepek

Napjainkban a csoportszerepeket alapvetően kétfajta megközelítés alapján vizsgálják, személyiségtipológia vagy szociálpszichológiai és csoportdinamikai szempontok szerint, amely két felfogás elkülönítendő egymástól (König & Schattenhofer, 2017). A csoportdinamikai szempontból elemzett csoportszerepek fogalma szerint a szerep egy adott csoport tagjainak

egymással szembeni viselkedésvárása, amely következményeképp kialakulhat a szerepkétértelműség, a szerepazonosság (elvárás és értékrend összehangolt illeszkedése) és a szerepkonfliktus jelensége (Balogh, 2015). A szerepkétértelműség az a jelenség, amelynek során a csoport egyik tagja a csoporttagok által elvárt szerepéről nem rendelkezik megfelelő mennyiségű és minőségű információval; például a felelősségi körével vagy a munkacéljával (Berényi-Juhász, 2012). A szerepkonfliktus ezzel szemben az a jelenség, amelynek során az egyén tisztában van a csoport által elvárt szerepének szerepeltvárásaival, ugyanakkor az nem felel meg saját értékrendjének (Balogh, 2015). Ezek a jelenségek természetesen a tánc csoportokban is feltűnhetnek például akkor, hogyha egy introvertált beállítottságú táncos szakmai tudása miatt a csoport próbavezetésre alkalmasnak titulál.

Érdemes megemlíteni, hogy Belbin (1998) személyiségtipológiai megközelítést alkalmazva a 4 és 10 fős létszám között mozgó vezetői csapatok hatékonyságvizsgálata nyomán 8 személyiségalapú szerepet különböztetett meg; a vállalatépítőt, az elnököt, a serkentőt, az ötletgyártót, a forrásfeltárót, a helyzetértékelőt, a csapatjátékost és a megvalósítót. Álláspontom szerint érdemes volna későbbiekben a néptánc együttesek vezetői csapatjainak elemzése Belbin csoportszerepeinek figyelembevétel, ugyanakkor ez jelenlegi dolgozatomnak nem célja.

3. A szociometria módszere és alkalmazási keretei az amatőr néptáncgyűttesekben

„Ahogyan a szervezőnek szüksége van a térkép építkezési és közlekedési térképére, éppen úgy szüksége van a társadalmi mező csoportosulásainak, kapcsolódásainak térképére is.” (Mérei, 1971 p. 6). A néptáncgyűttesek vezetői számára szintén fontos a felelősségük alá tartozó csoportok láthatatlan kapcsolatainak ismerete, amelynek hatékony feltérképezéséhez a legmegfelelőbb a szociometria módszerének használata. A harmadik fejezetben ennek megfelelően a primer kutatásomhoz szorosan kapcsolódó szociometria fogalmát, a Mérei-féle többszemponútú szociometriai felmérés körülményeit és az eredményeinek értékelési módját elemzem. Érdeemes megjegyezni, hogy a többszemponútú szociometria módszerének egyedisége miatt a fejezet leginkább a módszer megalkotójának releváns könyve alapján készült el.

3.1. A szociometria és a többszemponútú szociometria fogalma

A szociometria a szociológia azon része, amely a társadalom pszichológiai jellemzőit és az azok vizsgálatához alkalmazható kísérleti technikákat, illetve a kapcsolódó kvantitatív kutatások során keletkezett eredményeket tanulmányozza matematikai eszközökkel (Moreno, 1934). Jacob L. Moreno, számos dokumentumban (pl.: könyv, cikk, folyóirat) részletezi a fenti megfogalmazásban kialakított módszerét, amelyek közül kiemelkedik az annak alapjait tartalmazó *Who shall survive?*, a *Sociometry in action* és a *Sociometry and the cultural order* című publikációk.

Más megközelítés alapján a szociometria nem más, mint az az akcióorientált módszer, amely a kölcsönös választásokkal foglalkozik egy szervezeten belül (Moreno & Blomkvist & Rützel, 2000).

A többszemponútú szociometria az a módszer, amelynek alkalmazása során az egyén társas pozíciója mellett felmérhetővé válik maga a közösség is több szempont alapján (például csoportdinamikával kapcsolatos indítékok, csoportkohézió stb.). Így az adott emberi konglomerátum – mint szociálpszichológiai egység – sokoldalú jellemzése szervezési támpontokat nyújthat az adott vezetőnek a csoporttevékenységek hatékonyságának maximalizálásában (Mérei, 1971).

A szociometriai felmérés az az eljárás, amelynek eredményeképp kirajzolódik az értelmezhető kapcsolati háló, a szociogram. A technika szabályokhoz kötött, amelyek betartása szükséges a megbízható végeredmények eléréséhez. (Mérei, 1971)

Az eljárás létező és reális közösségeket vizsgál, emiatt rendkívül fontos, hogy a felmérés lebonyolítása valós feltételek között történhessen meg. A vizsgálat optimális esetben a meghatározott társas mező minden tagjának jelenlétében történik meg, valamint azon a helyen, ahol a közösség dolgozik. A meghatározott felmérési körülmények ily módon való megteremtése azért lényeges, mert biztosítja a helyzeti háttérrel a vizsgálati alanyok számára a hiteles választáshoz (Méreai, 1971). A primer kutatásomban szereplő néptáncsoportok esetében a társas mezőt az egyes néptáncgyűttesek felnőtt tánckari tagjai képezik, emellett a technikához szükséges helyzeti háttérrel a csoportok által ismert próbaterem nyújtja.

A felmérés gyakorlati fontosságának érzékeltetése mellett az adatok védelmének és anonimitásának hangsúlyozása is elengedhetetlen az instrukció során, hiszen a vizsgálati alanyok meghatározott számú névvel válaszolnak a feltett kérdésekre. Ez okból kifolyólag a felmérést végző személy a felmérés legelején tájékoztatja a vizsgálatban résztvevő személyeket arról, hogy a szociometriai felmérés adatait kizárólag ő kezeli a kutatás folyamán és az intézményvezető azokra nem tart igényt. (Méreai, 1971)

3.2. A szociometriai felmérés választási kritériumai

Az a vizsgálat nevezhető szociometriai felmérésnek, amely megpróbálja feltárni az egyének egymás iránti érzéseit valamilyen megszabott kritérium mentén. (Moreno, 1934)

Moreno szerint alapvetően három bármely közösségben alkalmazható hiteles kritérium létezik: az együttélés, az együtt dolgozás és az együttes társas élet. Az említett példákon kívül is kiköthetők hatékony kritériumok, ugyanakkor rendkívül fontos, hogy azok tartósak legyenek és a csoport minden tagjának legyen élménye azokról a helyzetekről, amelyekre azok vonatkoznak (Méreai, 1971). Néptáncsoportok esetében megfelelő kritériumnak tekinthető például az együtt táncolás, amely tartós és a csoport egésze tapasztalattal rendelkezik arról a helyzetről, amelyre vonatkozik.

A többszemponú szociometria választási kritériumokkal kapcsolatos álláspontja eltér a Moreno által meghatározott kritériumfelfogásától. A különbség a többszemponú szociometria célkitűzéséből fakad, amelynek lényege, hogy a felmérés esetében nem csupán az egyén társas pozíciójának meghatározása történik, hanem a közösség és annak kisebb társas egységeinek feltérképezése is a vizsgált társas alakzat alapján. A többszemponú eljárás négy alapvető kritériumot fogalmaz meg a reális viszonyok feltárásának érdekében: a rokonszerinti kritériumot, a közösségi funkcióra vonatkozó kritériumot, a képességi kritériumot és a népszerűségi kritériumot. (Méreai, 1971)

Érdemes szót ejteni az úgynevezett negatív kritériumokról, amelyek kikötésével az ellenszenvi kapcsolatok válnak elemezhetővé. Habár serdülőkorig ezek használata hatékony lehet a felmérés szempontjából, felnőtt csoportok esetében visszautasító magatartás miatt nem alkalmazzák őket a szociometriai felmérésben. (Méreai, 1971)

1. táblázat: Moreno és Méreai kritériumainak összehasonlítása (Méreai alapján, 1971 p. 151-154)

	Moreno féle szociometriai felmérés	Többszempon্তু szociometria szerinti felmérés
Célkitűzés	- egyén társas pozíciójának meghatározása	- egyén társas pozíciójának meghatározása - közösség és kisebb társas egységek jellemzése
Alapvető kritériumok a szociometriai felmérésben	- együtt élés - együtt dolgozás - együttes társas élet	- rokonszenvi - közösségi funkció - képesség - népszerűség

3.3. A szociometriai felmérőlap

A szociometria felmérőlap kérdéseit minden esetben a felmérést végző személynek kell összeállítania a vizsgált közösségben értelmezhető kritériumrendszer alapján a felmérés célját szem előtt tartva. A felmérőlapnak szigorúan tartalmaznia kell minimum 2 vagy 3 rokonszenvi kérdést a szociogram megrajzolásának érdekében, mindemellett érdemes közösségi feladatokra, személyi bizalomra és szolidaritásra vonatkozó kérdéseket feltenni. A hivatási és szakmai vonatkozású kérdések összetételének esetében kiemelten fontos, hogy olyan képességekre és jártasságokra vonatkozzanak, amelyek a csoportban reális értéket képviselnek (Méreai, 1971).

Primer kutatásom szociometriai felmérő lapját Fehér István A-2 típusú kérdőíve alapján úgy állítom össze, hogy az megfelel az említett ajánlásokban írtaknak. (Méreai, 1971)

3.4. A kölcsönösségi táblázat és a gyakorisági táblázat

A kölcsönösségi táblázat az a két oszlopfejes mátrix, amelyben feltüntetjük a szociogram megrajzolásához szükséges rokonszenvi választásokat. Két vizsgált egyénnek két mezője van a táblázatban, az egyik és a másik sorában, amelyekben kölcsönösség esetén vastagított jelölés található. A kölcsönösségi táblázat adatai összegezhetőek soronként és oszloponként is öt

különböző szempont – deklarált kapcsolatok, háromszoros kölcsönösségek, kétszeres kölcsönösségek, egyszeres kölcsönösségek és valamennyi közös kapcsolat - szerint. (Mérei, 1971)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1																			
2	1,2,3					2,3	2,3												
3						2,3	2,3												
4	2,3					1,2,3	2,3										2	3	
5						3	3	1,2,3		2		1,2			3			2,3	
6			1,2,3			2,3	2,3		2									3	
7			2,3			2,3			1				2,3						
8				1,2,3							2,3							2,3	
9							1,2,3			2,3		2,3							
10					1,2,3				2,3			2,3							
11	1,2	2			2,3													3	
12					2,3				2,3	1,2,3									
13	3	1,2,3	2				2,3												
14																			
15														1,2,3		2,3	2,3	3	2
16			1											2,3	2,3	2,3	2,3		
17							2							2,3	1,2,3			3	
18						2,3									1,2	3	2,3		
19									1,2,3	2,3		2,3							

2. ábra: B táncscsoport kölcsönösségi táblázata (saját szerkesztés)

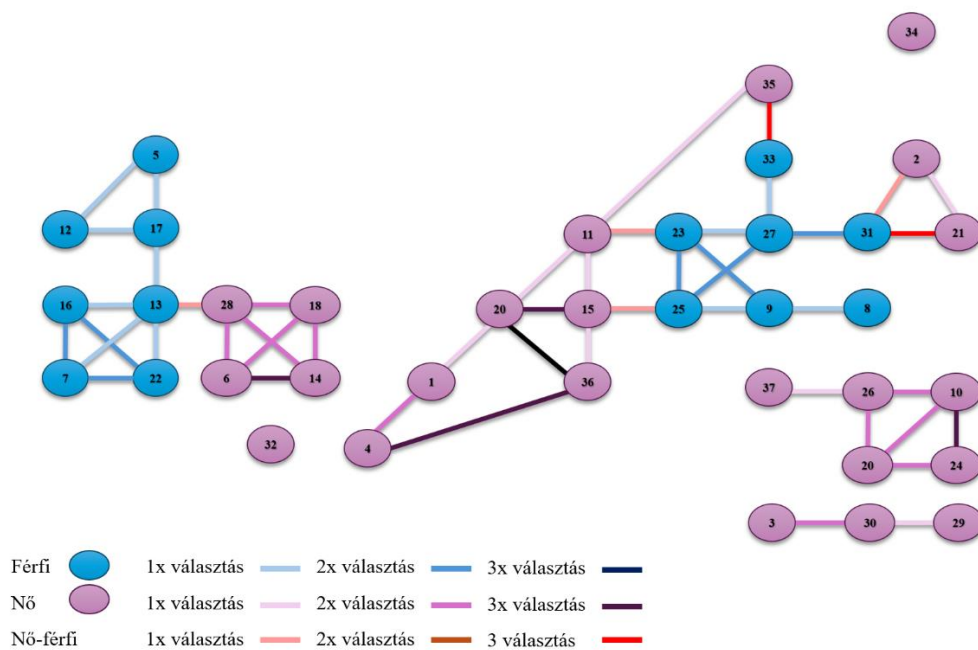
A gyakorisági táblázat „a többszempontú szociogram adatainak összesítése, a szociometriai számítások kiindulóanyaga” (Mérei, 1971 p. 171). A sorok a névsort, az oszlopok a szociometriai kérdőív kritériumait tartalmazzák, mialatt a metszéspontjaikban által létrehozott mezőkbe az a szám kerül, ahányszor egy adott személyt a jelölt kritériumban választották. (Mérei, 1971)

	Rokonszeri kritériumok						Bizalmi kritériumok		Aktivitás funkció		Szakmai hozzájárulás			Igazságosság kritériumai			Tulajdonosi kritériumok			Népszerűségi			Összesítés				
	1	2	3	4	5	6	7	8	12	13	9	10	11	14	15	16	17	18	Rsz.	B.	A.	Sz.h.	I.	T.	N.	Σ	
1	1	3	4	2	2	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	5	0	1	0	0	0	14	
2	1	2	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	5	1	0	0	0	1	0	7	
3	1	4	6	2	2	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	5	0	1	0	0	0	19	
4	1	2	2	2	2	1	2	12	2	3	2	4	6	4	2	1	6	2	5	5	14	5	12	7	8	56	
5	0	4	4	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	2	0	0	0	0	0	10	
6	1	3	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	6	0	0	0	0	1	0	7	
7	2	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	7	0	0	0	0	4	0	11	
8	2	4	5	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	11	3	0	0	0	3	0	17	
9	0	2	0	2	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	4	0	1	0	0	0	7	
10	1	4	4	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	3	0	1	0	6	9	1	0	2	0	4	6	22	
11	1	2	2	2	0	0	0	0	2	10	0	1	0	0	0	2	7	1	5	0	0	10	1	1	8	27	
12	2	5	3	2	0	1	0	0	1	0	3	1	1	0	0	2	0	1	10	3	0	1	5	2	1	22	
13	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	2	
14	0	5	5	2	3	1	5	0	2	3	6	1	1	3	3	5	2	7	10	6	5	5	8	11	9	54	
15	2	2	4	2	1	2	0	0	0	0	1	3	0	1	3	0	0	0	8	5	0	0	4	4	0	21	
16	1	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	0	0	9	0	0	0	0	4	0	13	
17	1	3	3	2	1	2	0	0	4	0	0	0	0	0	1	0	0	0	7	5	0	4	0	1	0	17	
18	0	2	3	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	4	0	0	0	0	0	9	
19	0	4	4	1	1	4	15	12	2	1	3	9	12	2	6	2	5	5	8	6	27	3	24	10	10	88	
20	2	4	3	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	2	0	1	1	0	0	13	
21	1	2	3	1	0	0	1	0	1	1	3	1	2	0	1	4	0	1	7	1	1	2	6	5	1	23	
22	1	3	1	1	0	1	0	0	1	2	1	0	0	0	0	2	0	5	2	0	3	1	2	2	15		
23	1	3	4	1	1	3	0	0	0	0	3	3	1	0	2	0	0	0	8	5	0	0	7	2	0	22	
24	1	2	1	0	3	1	0	0	1	0	2	0	0	5	2	1	0	0	4	4	0	1	2	8	0	19	
Σ	24	72	72	23	23	23	24	22	21	24	24	24	24	24	22	22	23	168	69	47	43	72	70	45	514		
Eloszlási mutató	1,3	3,1	3,3	1,5	1,5	5,8	12,0	1,5	3,0	2,7	2,7	3,4	2,7	2,2	2,0	4,4	3,3	7,3	3,6	11,8	2,9	6,0	4,1	5,6	21,4		
Szerephatások	2,7	6,3	6,5	3,1	3,1	3,1	11,5	24,0	2,9	6,0	5,3	5,3	6,9	5,3	4,4	4,0	8,8	6,6									
Szerepek	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1	0	1	2	0	1									

3. ábra: C táncscsoport gyakorisági táblázata (saját szerkesztés)

3.5. A szociogram

„A szociogram a vizsgált társas mező vázlata, a társas mezőt alkotó kapcsolatoknak a térképe.” (Mérei, 1971 p. 66) A kapcsolati térkép grafikus ábrázoláshoz nélkülözhetetlen a kölcsönösségi táblázat elkészítése, hiszen a tartalma az alapját képezi a konvenciók mentén felrajzolható szociogramnak. A többszempontú szociometria és Moreno eredeti szociometriájának elmélete a szociogram ábrázolási módszerében nem tér el egymástól. (Mérei, 1971)

4. ábra: A táncsoport szociogramja

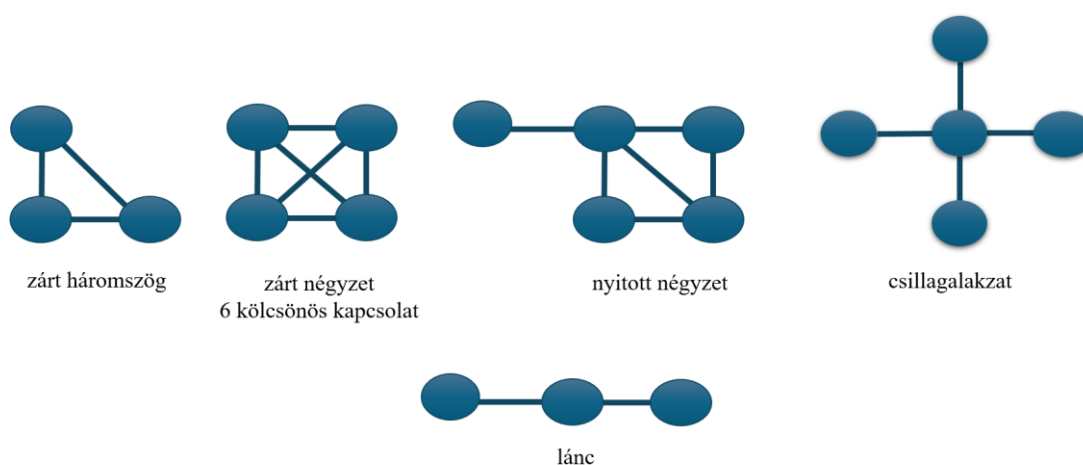
A szociogram jelölésrendszerében a felmérésben résztvevőket névhelyettesítés céljából bekarikázott számok reprezentálják, amelyekhez – a vizsgálat alanyaitól függően – örökléstani jelek társulnak. Két személy között annyi vonal jelzi a rokonszenvi kölcsönös választást az ábrán, amennyi kritériumban a két fél kölcsönösen egymást választotta. Következésképp kijelenthető, hogy a vonalak száma a rokonszenvi kapcsolódás intenzitását tárja fel két egyén között (Mérei, 1971). A kölcsönös kapcsolatok kiemelten fontosak az ábrázolás folyamán, hiszen csak a viszonzott kölcsönösség jeleníthető meg a rejtett hálózat megrajzolása során.

Kiemelten fontos, hogy egy közösséget a lehető legegyszerűbb módon kell ábrázolni, amelyekhez segítséget nyújt a háromszög, a négyszög és a csillag. (Mérei, 1971)

2. táblázat: Társas alakzatok definíciója (Méreai alapján, 1971 p.71)

Alakzat	Jelentés	Csoportosulás jellege
Háromszög	három személy kölcsönös kapcsolata	zárt
Zárt négyzet	négy személy hat kölcsönös kapcsolata	sűrű
Csillag	egy személy több kapcsolata nincs kapcsolódás egy személy több kapcsolatai között	sztárhelyzet

A legfontosabb alakzat a szociogram elkészítésekor a láncalakzat, amelynek ábrázolása során elengedhetetlen a megfelelő körültekintés, hiszen az önkényes felrajzolás hiteltelen információkat adhat. (Méreai, 1971)

5. ábra: Szociometriai alakzatok (saját szerkesztés Mérei Ferenc, 1971 alapján)

3.6. A szociometria főbb mutatószámai

A többszempontú szociometriában körülbelül 20 mutatószám segítségével teljesen megismerhető egy adott csoport működése, ugyanakkor vannak közöttük olyanok, amelyek kiemelten fontosnak minősülnek (Méreai, 1971). Az alábbi pontokban felsorolom azokat a mutatókat, amelyeket a primer kutatásom során is alkalmaztam.

- CM-mutató $\rightarrow \frac{\text{központ}}{\text{összes csoporttag}} + \frac{\text{befolyási övezet}}{\text{összes csoporttag}} + \frac{\text{perem}}{\text{összes tag}}$
- kölcsönösségi index $\rightarrow \frac{\text{legalább egy kölcsönös kapcsolattal rendelkező személyek}}{\text{összes csoporttag}}$
- sűrűségi mutató $\rightarrow \frac{\text{összes kölcsönös választás}/2}{\text{összes csoporttag}}$
- csoportléggör mutató $\rightarrow$ Az a mutató, amely 2 oldal értékeinek összehasonlításával mutatja meg egy adott csoport választásai mögött rejlő motivációkat. 3 rokonszenvi kérdés és 3 funkcióra vonatkozó kérdés szórásösszegéből szórásátlagot számolva kapható összehasonlításra alkalmas eredmény.
- jelentőségindex $\rightarrow \frac{\text{elsőrendű en jelentősek} + \text{másodrendű en jelentősek}}{\text{összes csoporttag}}$
- szerepindex $\rightarrow \frac{\text{szereppel rendelkező csoporttagok}}{\text{összes csoporttag}}$

4. A primer kutatás bemutatása és elemzése

A következő fejezetben bemutatom primer kutatásomat, amelynek keretein belül három, napjainkban aktív felnőtt néptáncsoport szociometriai felmérését végeztem el. Elemzésemben kiemelt jelentőséggel bír a szekunder kutatásomban átfogó módon ismertetett szociometria módszere, amelynek segítségével feltérképezem az amatőr néptáncsoportok informális kapcsolati hálóját különböző vezetési kihívásainak megismerésének érdekében.

4.1. Módszertan

Szekunder kutatásom részeként szükségem volt egy olyan elemzésre, amely bemutatja az amatőr néptáncgyűtesek pozícióját Magyarországon, ugyanakkor ezzel kapcsolatban semmilyen releváns forrásra vagy nyilvántartásra nem leletem. Ezért a Csoóri Sándor Program 2024-es döntéslistáját alapul véve saját magam vizsgáltam meg az együttesek országon belüli elhelyezkedését és működési kereteit – több esetben a civil névjegyzék és az együttesek saját közösségi oldalain keresztül –, amelynek eredményeit ezáltal dolgozatomban hasznosítani tudtam.

Primer kutatásomat papír alapú kérdőívekkel folytattam, amelyet Mérei (1971) javaslata alapján a vizsgált közösség életterében – táncsoportok esetében próbateremben – töltött ki a kutatásban résztvevő 80 felnőtt néptáncos. A 18 kérdéssel rendelkező szociometriai kérdőív Fehér István A-2 típusú kérdőívmintájára épült, amely különböző típusú kritériumaival – rokonszenvi, bizalmi, funkciós, szakmai hozzáértési, igazságossági, képességi, népszerűségi – szilárd alapot szolgáltat a táncsoportok csoportdinamikájának mélyrehatóbb megismeréséhez (Mérei, 1971). A kutatásban használt kérdőíven a kérdések az említett kritériumcsoportoknak megfelelően rendezettek a könnyebb feldolgozást elősegítésének érdekében. A felmérést egy pécsi iskolai kereteken belül több mint 10 éve működő, egy pécsi 20 éves egyesületben dolgozó és egy kaposvári alapítvány részeként 75 éve tevékenykedő néptáncsoport töltötte ki.

Az értékelés során a pontosabb és megbízhatóbb eredmények érdekében számos elvet követtem, amelyeket a feldolgozás során végig következetesen alkalmaztam. A felmérés során kizárólag a jelenlévő kitöltők közül választhattak a táncosok, ezért azokat a választásokat, amelyek a kitöltés pillanatában nem jelenlévő tagokra vonatkoztak érvénytelennek nyilvánítottam az üresen hagyott válaszmezőkhöz hasonlóan. Az említett névérvénytelenség és hiányosság miatt kizárt válaszokat a kölcsönösségi és a gyakorisági táblázat elkészítésekor külön jelöltem, de az eredménybe nem beleszámítandók. A vonatkozó szakirodalom alapján (Mérei, 1971) ugyanakkor azokat a választásokat, amelyekben egy-egy tánckari tag a saját

nevét írta a megszabott kritériumnak megfelelően elfogadtam és jelölés mellett a gyakorisági táblázatban is az eredmény részét képezi.

A három különböző közösség szociogramját a 6., a 2. és a 3. kérdés alapján rajzoltam meg, hiszen álláspontom alapján 2 rokonszenvi kritériumú és 1 bizalmi kritériumú kérdés hitelesebb képet mutat a felvázolandó kapcsolati hálóról. Ezek sorrendben a következők voltak:

- Nem azzal a táncostársával állították össze a koreográfiában, akivel gyakorolta a táncot a próbafolyamat alatt. Melyik táncostársával beszél meg először az eseményt?
- Edzőtáborba mennek a táncsoporttal. Négyszemélyes asztaloknál étkeznek és mindenki állandó helyen ül a tábor ideje alatt. Melyik három táncostársát hívná meg asztaltársának?
- Külföldi útra mennek a táncsoporttal, ahol négyfős szobákban szállásolják el Önöket. Melyik három táncostársát választaná szobatársának?

A 6., alapvetően bizalmi és nem rokonszenvi kritériumcsoportba tartozó kérdés felhasználást indokolja, hogy véleményem szerint a néptáncos közösségekben az öltözködési társ kiválasztása kevésbé releváns szubjektív döntéshozatal során, mint azon kérdés eldöntése, hogy adott táncos kinek mondja el személyes és egyben közösséghez kapcsolódó problémáját. Mindemellett a szakirodalom a rokonszenvre vonatkozó kérdéseken túl a bizalmi kérdéseket is alkalmasnak találja a szociogram felrajzolásához (Mérei, 1971).

4.2. Hipotézisek

A szekunder kutatásomban elemzett szociometria módszere alapján három hipotézist állítok fel, amelyek értékelésével felszínre kerülhetnek a néptáncsoportok vezetési kihívásai.

H1: A hazai amatőr néptáncgyűttesek többközpontú szerkezeti típussal rendelkeznek.

H2: A hazai amatőr néptáncgyűttesek esetében biztosan lesznek peremen elhelyezkedő zárt alakzatok vagy magányosok.

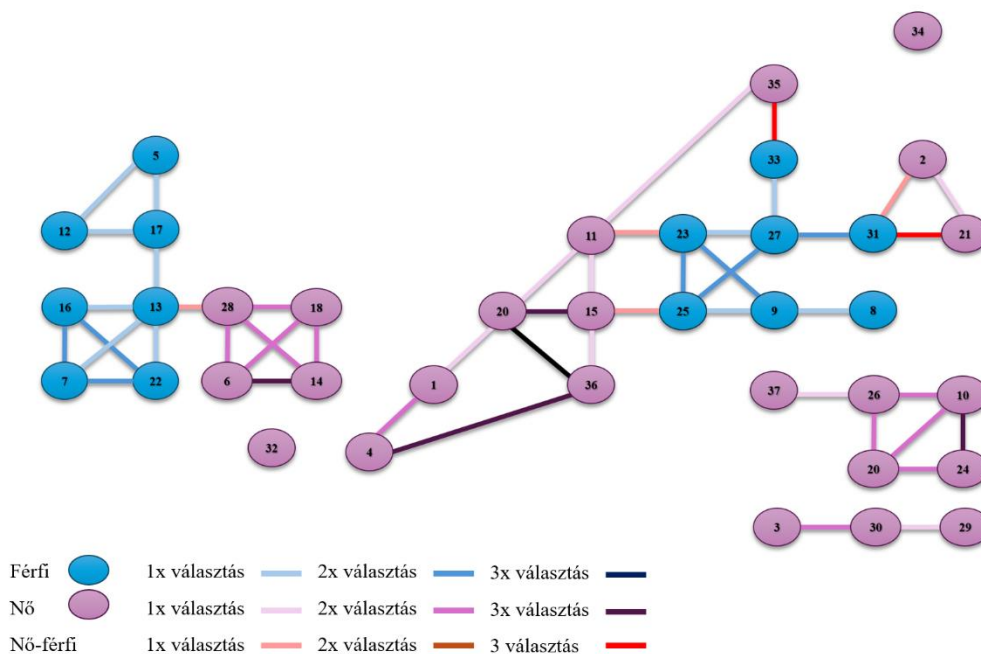
H3: A hazai amatőr néptáncgyűttesekben a szereppel és jelentőséggel egyszerre rendelkező táncosok nagy része a központi alakzatban vagy annak befolyási övezetében helyezkednek el.

H4: A hazai amatőr néptáncgyűttesekben viszonylag sok párhelyzet található a társas mezőben.

4.3. A kutatás eredményei

4.3.1. A néptánc csoport

Elsőként a Pécsen működő 20 éves néptáncgyesület szociogramját elemzem a kölcsönösségi táblázat, a gyakorisági táblázat és a szekunder kutatásban ismertetett szociometriai mutatók segítségével. A vizsgált csoport tagjai hetente kétszer három órában próbálnak, mindemellett rendszeresen lépnek fel közösen különböző eseményeken. A csoportba folyamatosan érkeznek újak, a csoportösszetétel így folyamatos változásban van.

6. ábra: A néptánc csoport szociogramja (saját szerkesztés)

A néptánc csoport szerkezeti típusának megismerése kulcsfontosságú a feldolgozás szempontjából, ezért különböző kritériumok mentén elsőként vizsgálom ezt a szempontot. A tánc csoport esetében a 37 tagból álló társas mezőből 22 fő zárt alakzatokban helyezkedik el, amelyeket a csoport egészének kapcsolati ábrázolását tekintve összesen 8 lánc fűz egybe. Zárt alakzatokból alapvetően 8 található meg a közösség rejtett hálózatának rajzán, ugyanakkor fontos megemlítenem, hogy ebbe beleszámítandó egy kapcsolódásai miatt létrejövő olyan férfi háromszög (9, 23, 25), amelynek két férfi tagja (23, 25) egy – az előző forma harmadik férfi tagját nem tartalmazó - háromszög alakzatnak is (23, 25, 27) része, hiszen a 9-es és a 27-es embert nem köti össze kölcsönös választás és ezáltal a zárt négyszög forma sem. Következésképp létrejön két olyan zárt háromszög, amelynek két tagja megegyezik, csupán a harmadik tag személye különbözik. A 37 táncost magába foglaló csoportban csupán 2 táncos tagnak nincsen kölcsönös kapcsolódása, ezért 95%-os kölcsönösségi index alakul ki. A társas

mező összes tagja összesen 48 kölcsönös kapcsolattal rendelkezik, így a sűrűségi mutató az 1,3-as értéket veszi fel. Az elemzés során a szerkezeti típus szempontjából a szekunder kutatásban tárgyalt feltételeket megvizsgálva kijelenthető, hogy a néptáncsoport többközpontú szerkezettel rendelkezik. Az ábra további feldolgozása kapcsán azonban további összefüggések tárulnak fel, amelyek más szemszögből tárják fel a közösség informális hálózatát.

A CM-mutató – másnéven centrális-marginális mutató – a néptáncsoport esetében kétféleképpen is értelmezhetővé válik, ugyanis a társas mezőn belül több zárt alakzat is megfelel a központi alakzat definíciójának. A zárt háromszöget képező társulásokból a két említett férfi háromszögön kívül egy nemek szempontjából vegyes háromszög (2, 21, 31) és egy zárt négyszöget alkotó lánycsoport (11, 15, 19, 36) minősíthető lehetséges központnak, hiszen ezekhez külön-külön a csoport tagjainak 25% közvetlen vagy közvetett módon kapcsolódik. A CM-mutatók a néptáncsoport esetében alapvetően két szélsőségesebb értéket vehetnek fel, amelyek a 8-35-57 és a 11-32-57. Fontos megjegyezni, hogy a szociogram alapján a centrális-marginális mutató értéke véleményem szerint azért tér el jelentősen az átlagos mutatóértéktől, mert a táncsoport 30%-a egy olyan nagyobb terjedelmű társas alakzat része, amelynek nincsen kapcsolódása a társas mező legnagyobb kiterjedésű (37%) hálózatával és zárt alakzatai közül egyik sem meríti ki a központi alakzat fogalmát általános terjedelme ellenére sem. Következésképp ez a közösségen belül kiemelendő nagyobb csoportosulás a peremhez sorolandó, amely szignifikáns változást eredményezhet a CM-mutatóban.

Érdekes elemezni a lehetséges központok alakzatban való elhelyezkedését is, amellyel a közösség kommunikációs csatornája és a zárt csoportosulások intenzitása is feltárható. Elsőként vizsgálom a női táncari tagokból álló négyszöget (11, 15, 19, 36), amelynek 19-es személyéhez két feltételezhetően mély baráti kapcsolat kötődik (15, 36), mialatt a 11-es női tag szintén kapcsolódik hozzá és a 15-ös személyhez is. A csoportosulás hatékonyan formálja a közvéleményt, hiszen a négy nő négy különböző emberhez (1, 4, 23, 25) és ezáltal két másik zárt alakzathoz is képes kapcsolatain keresztül eljuttatni kialakult álláspontját. A 23-25-27-es háromszögben szintén baráti kapcsolatok tömörülnek, mialatt a véleményvezérlésre is alkalmas a női négyzethez való közvetlen viszony és a 27-es fontos közvetítésének (31, 33) köszönhetően. A 27-es személyhez kötődő 31-es tag egy másik lehetséges központi alakzatként erős szállal kötődik a 21-es nőhöz, illetve mindketten egyszeresen kapcsolódnak a 2-es nőhöz ezáltal újabb zárt háromszöget alkotva. A 23-as és a 25-ös férfi mindemellett egy másik baráti háromszöget hoz létre a 9-es férfival, így ezen alakzatban kialakult vélemény is könnyedén tovább terjedhet főleg a két azonos férfi (23, 25) kapcsolatai és a 9-es tag 8-as férfival kialakított

kötődése miatt. Álláspontom szerint mivel a 8-as férfi közvetlenül csatlakozik a második háromszöghöz (9, 23, 25) ez a csoportosulás erőteljesen befolyásolja a véleményét. Összességében kijelenthető, hogy azok a zárt alakzatokban, amelyek egyben központi alakzatként is funkcionálhatnak intenzív kapcsolódások következnek be. Eredményképp ezek által különböző közvélemények jönnek létre, amelyek hatnak is egymásra a személyek sajátos hálózati viszonyainak következtében.

A CM-mutató számítása során már röviden említést tettem a társas mező egy nagyobb terjedelmű, azonban perifériára szoruló alakzatáról, amelyet két kiemelkedően intenzív kapcsolatokkal rendelkező női (6, 14, 18, 28) és férfi (7, 13, 16, 22) baráti kapcsolatokat magába foglaló zárt négyzet, illetve egy lazább rokonszenv alapján kialakult háromszög (5, 12, 17) alkot a 17-es, a 13-as és a 28-as személy közvetítésével. A peremen továbbá egy női táncosokból álló nyitott négyzet alakzat (10, 20, 24, 26, 37) is található, amelyhez egyoldalú választásai közelítik a három főből álló láncot (3, 29, 30). A közösségen belül mindössze ketten magányosak, emellett viszonzatlan kapcsolatválasztásaikat tekintve egyértelműen vagy a 16 főből, vagy a 11 főből álló társas alakzathoz vonzódnak.

Kiemelendő, hogy a két legnagyobb csoportosulásban olyan a férfiak és a nők számának aránya, amely lehetővé teszi, hogy többségük az adott alakzaton belül válasszon magának táncpárt egy-egy koreográfia anyagának betanulásakor. Ezen jelenség érvényességét az is alátámaszthatja, hogy a kétfajta alhálózat egyáltalán nem kapcsolódik egymáshoz, hiszen a kialakult intenzív kötődésekkel rendelkező zárt alakzatok tagjainak nem mutatkozik igénye arra, hogy megszokott táncospárjait a tánc során kevésbé kiismert párra cserélje. A próbafolyamatok során ugyanakkor gyakran előfordul a párcsere is a nők magas létszáma miatt, ezért idővel lehetőség nyílhat új kommunikációs csatornák létrehozására a közösségben a jelenleg különálló vagy peremre szoruló tagok és a központi alakzat szereplői között.

A zárt alakzatba tartozók nagy száma jelzi, hogy a néptáncscsoport szervezett és az együttes élményeknek köszönhetően számos szokásrend alakult ki, ugyanakkor a sok kisebb csoport létrejötte egyértelműen rivalizáláshoz is vezethet. A teljes csoporton belül egymásra ható közvélemények jelennek meg, amelyek kölcsönös hatását a központi alakzatban a láncok és egyes kulcsszereplők (pl.: 27) biztosítják. Megemlítendő probléma azonban, hogy a 11 és a 16 fős nagyobb csoportosulás között nincsen összekötő kapcsolat és ezáltal a véleményformáló egyégek nem ismerik meg további három lehetséges egység álláspontjait, amely akár közvetlen konfliktusokhoz is vezethet a meg nem értés miatt.

A lánchelyzetben a táncosok körülbelül 25%-a található, amelyet a zárt alakzatban elhelyezkedők százalékával (közel 60%) összehasonlítva megállapítható, hogy a láncok a gyors kommunikációt szolgálják, azonban az információátadás és a véleményformálás nem pletyka színezetű a több zárt formának köszönhetően. A csillagok száma ugyanakkor kevés a közösség kapcsolati hálójában, ezért a mozgósítás nehezebben történhet meg.

A társas mezőn belül 2 magányos táncos helyezkedik el, akik valószínűleg tánctechnikai tudásuk vagy újonnan csatlakozásuk miatt kerülhettek peremre. A 37 főhöz képest ez a szám nyilvánvalóan kevés, ezért megfelelően vezetett és nyugodt közösségi élet feltételezhető. Páros alakzatok nem fellelhetők a néptáncsoporton belül, ezért valószínűleg a tánccsoport nagy mértékben feladatorientált. Véleményem szerint a kapcsolatok intenzitásából (több kétszeres vagy háromszoros kölcsönös választás) következtethető, hogy ugyan a közösség valóban koncentrált a teljesítményre, mégsem kizárólag erre fókuszál, hiszen kialakulnak intim és szoros baráti kapcsolódások is (pl. 33-35 vagy 6-14-18-28).

A csoportlégkör vizsgálata álláspontom szerint elengedhetetlen ahhoz, hogy a következőkben a kialakuló jelentőségeket és szerepeket megfelelően elemezhessem, ezért most elsőként számításaim alapján értelmezem a választások háttérét felfedő csoportlégkör mutatót. A mutató két oldalának kiszámításakor a szubjektív oldal esetében a 2., a 3. és a 6. kérdést, illetve az objektív oldalnál a 7., a 8. és a 11. kérdést veszem alapul. A tánccsoport esetében a szubjektív oldal szórása 1,4, mialatt az objektív oldal szórása 3,2. Ez az arány azt mutatja, meg hogy a néptáncosok a rokonszenvi és bizalmi kérdéseknél szubjektíven döntöttek, ezzel ellentétben a funkciós vagy igazságossági kritériumú választások meghozatalakor objektíven mérlegeltek a személy kiválasztása során. Kijelenthető tehát, hogy a tánccsoporton belül kialakul szociális közvélemény, amelynek megfelelően érik el a jelentőség- és szerepküszöböt az egyes táncosok a közösségen belül.

Elemzésemet a 9-es, 23-as és 25-ös férfi háromszöggel kezdem, hiszen mindhárman elérték az elsőrendű jelentőség és különböző szerepértékek küszöbét is. A 9-es táncost a csoport tagjai a legnépszerűbbnek tekintik a közösségen belül és álláspontom alapján nem kizárt, hogy különböző szerepei miatt érte el ebben a kritériumban is a szerepküszöböt. A 9-es társai szerint rendkívül művelt, illetve képes tárgyilagos vélemény megfogalmazására különböző személyes problémák felmerülése során is, amelyet hatékonyan képes közvetíteni a vezetőség felé. Mindemellett közösségsszervezőként is számít rá a közösség, amely véleményem szerint összefüggésben állhat a vezetőséggel való megbízható kommunikációképességével, hiszen ezáltal biztosítani tudja a programszervezési tevékenységének háttérét. A 23-as személyt

szintén elsődlegesen jelentős táncos a csoporton belül, amelyhez változatos szerepei kapcsolódnak. A táncosok választásai alapján a 23-as férfi a 9-es csoporttaghoz hasonlóan szintén képes a közösség problémáival kapcsolatos tárgyilagos véleményét tolmácsolni a vezetőségnek, ugyanakkor ehhez három másik fontosabb szerep társul. A 23-as táncost ugyanis szakmai hozzáértés szempontjából is nagyra becsülik, azonban ez a kompetencia – meglátásom szerint ritka módon – eredményes konfliktuskezelésre való alkalmassággal társul a választások gyakoriságát tekintve. Értelmezésem szerint a két szerep összekapcsolódása együttesen eredményezi, hogy a táncosok leginkább a 23-as férfit jelölnék ki próbavezetőnek bármely vezetőségi tag hirtelen kiesése esetén, hiszen egyszerre képes a tevékenység minőségének megőrzésére és az ezzel szorosan összefüggő munkafolyamat során kialakuló feszültségek oldására is. A 25-ös férfi tag a közösség szemében szintén megfelelően csillapítja a csoporttagok között felmerülő konfliktusokat, mindemellett pedig hatásfoknövelő szerepével a színpadon és a próbateremben egyaránt képes a hangulat javítására és a táncosok motiválására. Kiemelendő, hogy ez a férfiakból álló zárt háromszög egyben lehetséges központi alakzat, amely szerepeinek köszönhetően képes a legnagyobb csoportosulásban kialakuló és egymásra ható véleményeket összefogni, majd tudja ezeket közvélemény formájában továbbítani a vezetőségnek. Fontos megjegyezni, hogy a három férfi amellet, hogy fontos szerepekkel és jelentőséggel is rendelkezik egymással baráti kapcsolatban áll, biztosítva így a különböző jellegű feladatok összehangolását is.

A 16 főből álló nagyobb alhálózatban további három tag rendelkezik még szereppel, ugyanakkor itt már jelentőség vizsgálata során eltéréseket tapasztalhatóak. A 31-es férfi még eléri az elsőrendű jelentőségértéket, mialatt kialakult szerepei leginkább szakmai hozzáértéséhez és táncos képességéhez kapcsolódnak. Figyelemre méltó jelenség, hogy a 31-es személy bár szakmai szempontból szignifikáns szerepet tölt be a közösségben, mégsem választották annyian próbavezetésre, mint a 23-as táncos tagot. Ez az összefüggés magában rejtheti egy potenciális konfliktus kialakítását, hiszen a 31-es tánctudására hivatkozva méltán várná el a néptánc csoportban próbavezetési alkalmasságának kinyilvánítását a közösségtől, ugyanakkor szakmai relevanciája nem társul olyan szereppel, amely annak irányítására vonatkozik. Álláspontom alapján ezért táncegyüttesek esetében jellemzően kialakuló szólista szereppel rendelkezhet, hiszen közösség irányítási funkciójával ellentétben gyakorlati tudását elismerik a társas mező tagjai. A 27-es férfi, aki egy lehetséges központi alakzat tagja is egyben csak másodrendű jelentőséggel bír, ugyanakkor a vizsgált tánc csoport választásai alapján kiváló öltözőtársnak bizonyul. Fontos megjegyezni, hogy ez mélyebb szerepértéket hordoz

magában, mint elsőre tűnik ugyanis álláspontom szerint a csoporton belül a 27-es táncos látja el köznyelven fogalmazva „a mindenki barátja” szerepet, amely a közösség magányosai és peremen elhelyezkedő alakzatainak szempontjából kiemelten fontos hiszen segítségével ők is a táncsoporthoz tartozás élményét élhetik meg annak ellenére, hogy kölcsönös választások alapján nem kapcsolódnak hozzá. Ez a tapasztalat a későbbiekben ösztönözheti is a peremre szorult egyéneket újabb kapcsolatok kialakítására vagy elmélyítésére, amely segíti integrációjukat a csoportba. Érdekes pozícióban helyezkedik el a legnagyobb társas alakzaton belül a 33-as férfi, akinek nincsen jelentősége és zárt alakzathoz sem kapcsolódik, azonban táncosok választásai alapján egyértelműen határfok növelő szereppel rendelkezik feltehetően személyiségéből fakadóan.

A legnagyobb csoportosuláshoz képest peremre szoruló 11 fős alakzatban másodrangú jelentőséggel bíró női személy a 14-es egyén, aki emellett szerepe értelmében a táncsoport egyik legmegbízhatóbb emberének tekinthető a társas mező döntései szerint. A 14-es női táncos tag a választások alapján az a csoporttag, akinek a gyakorisági táblázatot tekintve (4 szavazat) a kisebb csoportosulás táncosai mondják el a legújabb történéseket és személyes jellegű problémáikat. Megemlítendő, hogy ilyen jellegű tudása miatt a vezetőség számára is kulcsemberek lehetne a szervezés és konfliktuskezelés szempontjából, ugyanakkor a központtal való kapcsolathány miatt nem tud velük megfelelően kommunikálni és tudásával akár a 11 fős alakzat érdekeit megfelelően képviselni.

Érdemes szót ejteni még a szintén peremen elhelyezkedő, de jelentőséggel nem rendelkező két női tagról, akik a nyitott négyszög táncosai: a 10-esről és a 24-esről. A gyakorisági táblázatot ismét megvizsgálva álláspontom szerint azért érték el a szerepértéket, mert a nyitott négyszögben csoportosuló táncosok őket találták a legmegbízhatóbbnak és ezáltal velük osztják meg magánjellegű problémáikat. A 14-es nőhöz hasonlóan kommunikációs csatorna hiányában a problémák és az ebből fakadó konfliktuskezdemenyek nem jutnak el a vezetőkhöz.

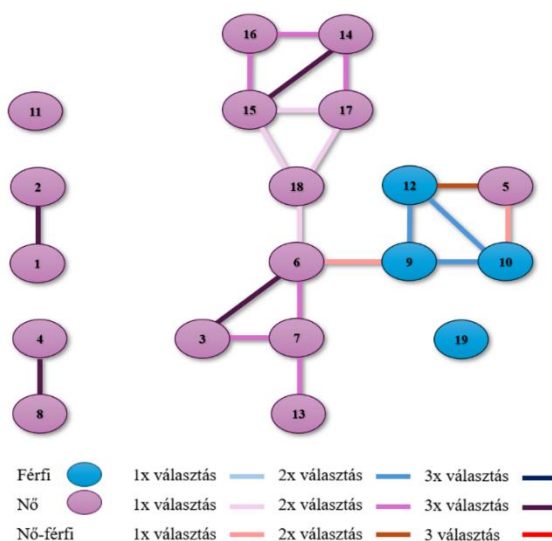
Az összes jelentőséggel és szereppel rendelkező táncost figyelembe véve a jelentőségindex értéke 16%, ameddig a szerepindexé 24%, amely megmutatja, hogy a közösség nem a hierarchiát, hanem az egyéni tulajdonságokat és funkciókat tartja értékesnek.

0-6-3-28 tagolódási indexet elemezve ugyanakkor egy más aspektusból látható a szerep-jelentőség kapcsolat a csoporton belül. A táncsoportban nincsen olyan személy, aki úgy lenne jelentős, hogy szerepet nem birtokol mellette. Mindemellett azok száma, akik szerepet

birtokolnak és ezzel egyben jelentőséget nem, pont a fele a jelentőséget és szerepet egyszerre birtokló tagoknak. A többség a közösségen belül közömbösnek tekinthető, mert sem szereppel, sem jelentőséggel nem rendelkezik. Megállapítható tehát, hogy a jelentőség és a szerep szorosan összekapcsolódik, amelyből akár az is következhet, hogy egyes feladatok a közösségen belül fontosabbnak minősülnek a másiknál és ez alapján rajzolódik ki a néptáncsoport hierarchiája. Ráadásul a mutató alapján kijelenthető, hogy a csoporttal kapcsolatos szignifikáns feladatok nagy részét összesen 6 ember végzi, amely hatalmas felelősséggel és munkával jár számukra a többi táncoshoz képest.

Az A néptáncsoportról összességében megállapítható, hogy egy többközpontú szerkezettel rendelkező, magas kölcsönösségi mutatóval rendelkező csoport, amely a csoportlégkör mutató alapján értett közösségnek tekinthető. A kommunikáció színezete nem pletykaszerű, ugyanakkor két nagyobb társas alakzat között nem biztosított a kapcsolódás, amely csökkenti a kisebb alakzat érdekérvényesítési képességeit. A csoport rokonszenvi kérdésekben szubjektíven, a funkcióra vonatkozó kérdésekben objektív módon dönt, amely annak értettségére utal. Mindazonáltal a hiányzó csillagalakzat a mozgósítás nehézségeire, míg a párhelyzetek hiánya a feladatorientációra utalhat. A csoportjelentőség és a csoportszerep sok esetben összekapcsolódik, amely teret ad a szerepet adhat a feladat alapján történő hierarchia kiépítésére is, ugyanakkor előnyösnek mutatkozik, hogy a jelentőséggel és szereppel rendelkező táncosok nagy része közvetlen vagy közvetett módon összeköttetésben áll egymással.

4.3.2. B néptáncsoport

7. ábra: B néptáncsoport szociogramja (saját szerkesztés)

Primer kutatásom második alanya egy állami gimnáziumban működő néptáncsoport tagjai voltak, akik hetente egyszer két órában táncolnak együtt. Egy részük egyben a már elemzett 20 éve működő pécsi együttes utánpótlás csoportjában táncol. A következőkben ezt a közösséget vizsgálom a kölcsönösségi táblázatot és a gyakorisági táblázatot elemezve, illetve a szekunder kutatásban ismertetett szociometriai mutatók alkalmazásával.

A táncsoport több, mint fele egy 13 fős társas alakzatba tömörül, amely a társas mező 68%-át lefedő forma. Az összesen 19 fős közösség további 6 tagja a peremen helyezkedik el, amelyből négyen párhelyzetben kapcsolódnak egymáshoz, mialatt a további két egyén magányos a társas mezőben. A néptáncsoport minden táncosát figyelembevéve összesen 12 olyan csoporttag található a közösségben, aki többszálú kapcsolattal rendelkezik. A kiszámított kölcsönösségi index értéke a csoport esetében 89%, emellett a sűrűségi mutató 1,05 értéket vesz fel. A szekunder kutatásban tárgyalt feltételeket áttekintve megállapítható, hogy a néptáncsoport hálózati rajzának vizsgálata és a mutatók értelmezésének alapján a csoport esetében tömbszerkezet figyelhető meg. Összevetve a korábban vizsgált szociogram elemzésével egyértelműen megállapítható, hogy a két szerkezet között különbség van. Habár a csoportszerkezet elsőre többközpontú szerkezetnek is tűnhet a tömbön belüli, véleményformálásra alkalmas zárt alakzatok mennyisége miatt, azonban a mutatók – főként a sűrűségi mutató - segítségével egyértelműen megállapítható a tömbszerkezet.

A CM-mutató kiszámítása az iskolai néptáncsoportokhoz kapcsolódóan is számos módon történhet az előző egyesületi táncsoportokhoz hasonlóan, hiszen a tömbön belüli zárt alakzatokhoz a tagok több, mint egy negyede kötődik a hálózaton keresztül. A társas mező legnagyobb csoportosulásában megtalálható egy női ötszög, amelyet központi alakzatként értelmezve a CM-mutató 26-42-32. A közösség tömbjében található továbbá egy központi alakzatnak alkalmas női zárt háromszög alakzat, amely alapján centrális-marginális mutató értéke 16-52-32. A közösségen belül egy férfiakból álló zárt négyszögből is kiindulhatunk a CM-mutató számítása során, amely így 21-47-32 értéket vesz fel. Lényeges, hogy a mutatók mind a három esetben közelítik az átlagos mutatóértéket, amely az előző táncsoport esetében szignifikánsan eltolódott a peremre szorulóak száma miatt. Említésre méltó ugyanakkor, hogy a CM-mutatók értékeinek különbsége valószínűleg a csoportméretből fakadhat.

A következőkben megvizsgálom azt a három zárt alakzatot, amely központi alakzat is lehet, mindemellett véleményformálásra is alkalmas csoportosulás. A néptáncsoporton belül elhelyezkedő, öt lányból álló formában intenzív baráti kapcsolatok fedezhetőek fel a 14-es, 15-ös, 16-os és 17-es személy között, mindemellett a 18-as felszínes kapcsolódásai ellenére (15,

17) a 6-os nővel való összeköttetése miatt képes a zárt ötszög véleményének továbbítására. A 6-os egyén egyben egy másik lehetséges központi alakzat tagja, amely háromszögben (3, 6, 7) is nagyon mélyreható baráti kapcsolatok találhatóak. A zárt alakzat véleményformálása nem kizárólag a 6-18 kapcsolódáson alapul, hiszen a 7-es személy összeköttetésben áll a 9-es férfivel, aki továbbítja a kialakult véleményt egy négy táncosból álló zárt négyszögnek. A zárt négyszög (5, 9, 10, 12) az előző formákban tapasztaltakhoz hasonlóan szintén erős és barátságra utaló kapcsolódásokkal rendelkezik, kivétel ez alól az 5-ös és a 10-es felszínes kötődése. A négy főből álló alakzat véleményének tolmácsolását a 9-es és a 7-es személy kapcsolata biztosítja. Álláspontom szerint az előző és a jelenleg vizsgált táncsoport között jelentős hasonlóság, hogy az a társas alakzat, amelyen belül a potenciális központi alakzatok helyezkednek el, többnyire intenzív kapcsolattal rendelkező zárt csoportokat foglal magába, amelyek egymás véleményére kölcsönösen hatnak összeköttetéseiknek köszönhetően.

Az iskolai táncsoportban a tömbbe tömörülő tagok mellett további alakzatok is találhatóak. A peremen 2 pár (1, 2 és 4, 8), azaz 4 páros helyzetű egyén azonosítható, amely utalhat olyan páros viszonyra, amelyet a párok akár táncban is preferálnak. Megemlítendő, hogy az előző csoport elemzése során nem voltak fellelhetőek párhelyzetek, ezért párválasztás szempontjából nem merült fel a párok helyzetének vizsgálata, amely ezen csoport esetében relevánssá válik. Fontos megjegyezni azonban, hogy a jelenleg elemzett táncsoportban a perfiérián található párok női táncosokból állnak, amely ugyan lehetséges alternatív táncforma a magyar néptáncban – különösen női többség esetén – ugyanakkor mégsem az ebben a műfajban megszokott férfi-nő páros kapcsolatot mutatja. Véleményem szerint, ezért a párok között lévő háromszorosan intenzív kapcsolatok ebben az esetben elsősorban nem táncpartneri választásra, hanem mélyen gyökerező barátságokra utalnak. Érdekes megemlíteni, hogy két pár jelenléte a közösségben szubjektívebb légkör jelenlétét is jelezheti, amely az előző táncsoport esetében ilyen formában nem megfigyelhető a páros helyzetek hiánya miatt. A társas mezőben továbbá két magányos is található, akik közül a férfi (19) leginkább a három fiúból és egy lányból álló négyszöghöz kapcsolódna egyoldalú választásai alapján, mialatt a 11-es vonzódása választai alapján sokrétű, ezért vonzódása nem kapcsolható egy konkrét zárt formához.

A zárt alakzatban a csoport 19 tagjából 12 helyezkedik el, amely a csoport szervezettségére és élménygazdagságára utal, amely miatt kialakulhattak a csoportnormák a csoportok közötti rivalizálással párhuzamosan. A tömbben korreláló vélemények találhatóak, amelyek kölcsönösségét a tömb láncai – amelybe a táncsoport körülbelül 53% tartozik –

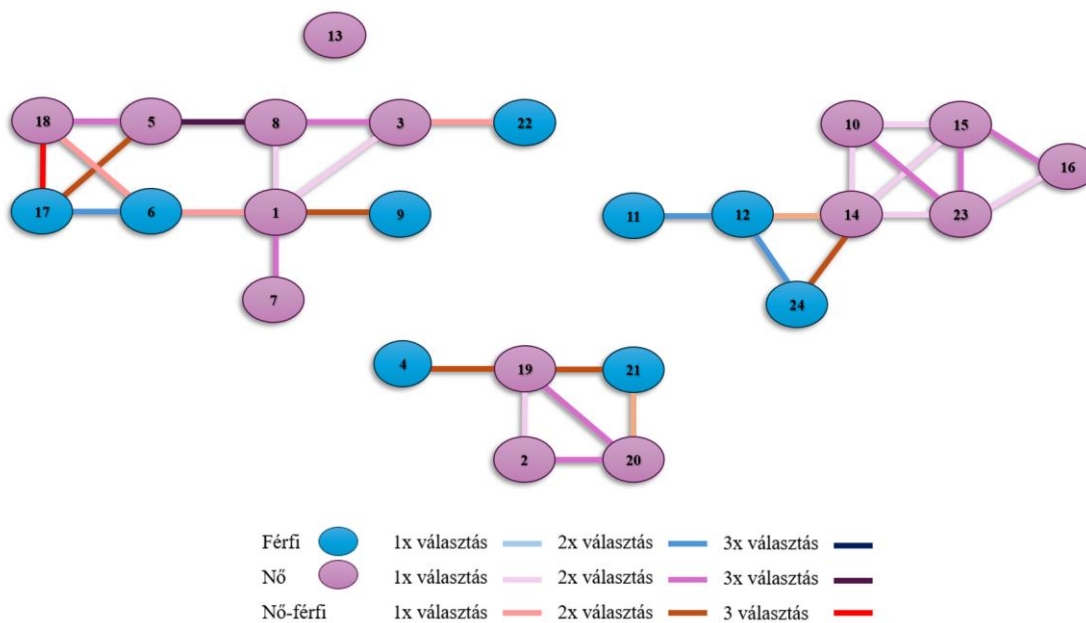
biztosítják. Mindemellett a láncok szolgáltatják a gyors és hiteles kommunikációs csatornát a három zárt alakzat között. Csillaghelyzetet ebben a társas mezőben nem azonosíthatunk, ezért a tánccsoport valószínűleg nehezebben mozgósítható. Kijelenthető tehát, hogy ugyan a táncosok az iskolai csoport esetében tömbszerkezetbe tömörülnek, ugyanakkor struktúrában számos hasonlóságot mutatnak az előző táncegyüttes többközpontú szerkezetével. A zárt alakzatok többsége, a láncok összeköttetése és a csillagok hiánya ugyanis ugyanúgy jellemző mindkét tánccsoportra szerkezetüktől függetlenül. Az előző vizsgált csoporthoz képest ebben a csoportban is kevés a magányosok száma, amely harmonikus légkörre utal a közösségen belül. A különbség a periférián elhelyezkedő alakzatok arányában mutatkozik meg, mert az egyesületi csoport esetében a periféria szélessége nagyobb és összetettebb volt (11 fős alakzat), mint a kisebb iskolai csoport esetében, amely esetében kizárólag párok és magányosok szorultak ki a központhoz képest. Mindemellett az iskolai tánccsoport esetében négy egyén található párhelyzetben, amelyből az egyesületi keretek között működő csoportban egy sem azonosítható.

A csoportlégkör vizsgálata során, a mutató két oldalának kiszámításakor ugyanazokat a kérdéseket veszem alapul, amelyeket az előző elemzésben is. A néptánccsoport választásainak szubjektív oldali szórása 1,4, mialatt az objektív oldali szórása 1,9. Mindkét oldal szórása rendkívül kicsi, amely ellentmondást mutat a zárt alakzatok véleményformálásának és normakialakításának tényével, ugyanis a mutató szerint a csoporton belül nem alakul ki közvélemény. Mindemellett a csoportlégkör mutatót tekintve a táncosok döntéseikben érzelmeik szerint döntenek és a véleményformálásra alkalmas zárt alakzatokban a kialakult közvélemény megfelelő tolmácsolása helyett, csupán hírterjesztés folyik a kapcsolódásokon vagy láncokon keresztül. E mögött az ellentmondás mögött az állhat, hogy ugyan a tömbben kötődnek egymáshoz a zárt alakzatok, mégsem kommunikálnak egymással hatékonyan a láncokon keresztül és valójában az összekötő emberek sem rendelkeznek igazi összekötető szereppel a csoporton belül, hiszen a zárt alakzat véleményét nem közvetítik az alakzaton kívüli kapcsolataiknak, amely a közvéleményt kialakítaná. A zárt alakzatok létét magyarázhatja, hogy mivel a diákok egy iskolából jönnek, közösen érkeznek a tánccsoportba eleve kölcsönös kapcsolódásokkal és így lényegében nem ott alakul ki közöttük erős kapocs, csupán az egyik tagot egy másikkal összekötő felszínes hírközlési kötődés. Fontos, hogy az alacsony csoportlégkör mutató főként az értelen csoportokat jellemzi, amely tény teljeséggel elképzelhető a táncosok kevés próbaalkalma és az ebből fakadó csekély csapatépítési lehetőség miatt. Mindemellett a formálisabb gimnáziumi keretek miatt a próbavezető felelősségi körébe

tartozik minden csoporttal kapcsolatos feladat; a próbatartás, intenzívebb felkészülés esetén az edzőtáborok megszervezése és minden egyéb feladat, amelyre a szociometriai felmérőlap kérdései vonatkoznak. Következésképp a csoporttagok számára nem bírnak jelentőséggel a csoportszerepek, mert számukra azok a vezető irányítása miatt nem válnak fontossá. A jelentőség- és a szerep vizsgálata tehát a csoportnál nem releváns, hiszen a választás a funkciók vagy képességi kritériummal rendelkező kérdéseknél inkább érzelmek alapján és nem közösségi normáknak megfelelően dől el. Álláspontom szerint az ellentmondás ténye megfelelően alátámasztja a csoportlégkör mutató kiszámításának szükségességét, hiszen ezáltal részletesebb kép kapható a tánccsoport informális hálózatáról és problémáiról egyaránt. Megemlítendő, hogy a csoportlégkör mutató az előző csoportnál világosan alátámasztotta a több közvélemény kialakulását, hiszen megmutatta, hogy a rokonszenvi választásokban szubjektíven, a különböző képességekre és funkciókra vonatkozóan pedig objektíven döntöttek a jelenleg vizsgált csoporthoz képest. Mindemellett abban a csoportban, ahol szabadabb, egyesületi keretek között dolgozó tánccsoportot elemeztem, hogy egyértelműen és objektíven kialakultak csoportszerepek, mert érettebb közösséget mutattak. A későbbiekben érdemes volna megvizsgálni, hogy mi az oka az egyesületi csoport objektív szerepképződésének és a gimnáziumi csoport szubjektív szerepképződésének mélyinterjúk módszerrel, azonban ez jelenlegi dolgozatomnak nem célja.

Kijelenthető, hogy a B csoport tagjai tömbszerkezetbe tömörülnek, amelyben az összeköttetések többnyire egy-egy személynek köszönhetően jönnek létre. A peremen találhatóak párhelyzetűek és magányosok is, ám ezek száma a központi alakzathoz képest elenyésző. A csoport kölcsönösségi indexe az átlagosnál magasabb értéket mutat, azonban a csoportlégkör vizsgálatával kiegészítve ezen néptánccsoport elemzését megállapítható, hogy a közösség még éretlen és ennek megfelelően szubjektív légkör tapasztalható a csoporttagok között. Következésképp a kommunikációs csatorna zárt alakzatainak véleményét az összekötő egyének valószínűleg nem tolmácsolják hatékonyan a csoportban, illetve a csoportban nem indul meg a differenciálódás folyamata és ezáltal szerepek sem képződhetnek.

4.3.3. C néptánccsoport

8. ábra: C néptánccsoport szociogramja (saját szerkesztés)

A C néptánccsoport 75 éve működik Somogy vármegyén belül. Hetente 2 alkalommal próbálnak 3 óra időtartamban, az együttes utánpótlásbázisát művészeti iskolából nyeri.

Az utolsó vizsgált néptánccsoport tagjai az első tánccsoportéhoz hasonlóan - és a másodiktól eltérően – többközpontú szerkezetbe tömörülnek, hiszen a 24 táncosból 18-an zárt alakzatban helyezkednek el 7 társas alakzaton belül. A zárt alakzatokat 4 lánc fűzi egybe, amely az említett szerkezet sajátja. A kölcsönösségi index értéke 96%, mialatt a sűrűségi mutató 1,1 fölötti értéket vesz fel. Következésképp megállapítható, hogy a tánccsoport valóban a többközpontú szerkezeti típushoz sorolható.

A CM-mutató értékének vizsgálata során ugyanaz a jelenség figyelhető meg, amely az első táncegyüttes esetében, azaz a központhoz képest a peremen lévő két nagyobb és független csoportosulás ismételt eltolja az átlagostól a centrális-marginális mutató értékét. A közösségnek összesen három olyan potenciális központi alakzata lehet, amely minden esetben zárt háromszög formát vesz fel (5, 17, 18 / 1, 3, 8 / 6, 17, 18) és a társas mező pontosan 25%-át fogja át befolyási övezetében. A CM-mutató kiszámítása során végül a 13-29-58 érték számítható ki, amely nagyban hasonlít a legelőször vizsgált tánccsoport eredményeihez, ugyanakkor a második csoport mutatóértékeitől jelentős mértékben eltér.

A lehetséges központi alakzatokat tekintve az 5-17-18 háromszög és a 6-17-18 háromszög konstrukció esetében újból hasonlóság állapítható meg az első vizsgált néptáncsoporttal, amelyben szintén két különböző zárt háromszög található meg csupán egy személyi változással. A jelenleg vizsgált csoportot tekintve mindkét három főből álló zárt forma intenzív kapcsolatokat tartalmaz, amelynek két azonos tagja (17 és 18) háromszoros kötődéssel kapcsolódnak egymáshoz. Az 5-ös nővel bezárt háromszögben az egyénhez kétszeres kapocs köti mind a kettő személyt, azonban 6-os férfival bezárt alakzatban a 6-18 kapcsolat csupán egyszeres választássá redukálódik. Megemlítendő, hogy a három főből álló formákban a közvetítői szerepet vagy 5-ös, vagy a 6-os személy veszi át és tolmácsolja a befolyásolási övezetnek a zárt alakzatok véleményét, amelynek részese egy újabb zárt háromszög alakzat, amelyre így a két háromszög közvetlen véleményformálást gyakorolhat. Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy ezáltal az 1-es, a 3-as és a 8-as személyből álló zárt forma is képes hatással lenni álláspontjával az említett két zárt alakzatra is (5, 6). Ezen három főből álló női csoportosulásban a 3-as és a 8-as nők között figyelhető meg mélyebb barátság, mialatt az 1-es egyén egyszeres-egetes kapcsolata nyomán tömörülnek együtt háromszögbe. A legnagyobb társas csoportosuláshoz köthető még az 1-es nőhöz egyszeres összekapcsolódással csatlakozó 7-es női táncvari tag, illetve az 1-9 és 3-22 összeköttetés miatt a 9-es, illetve a 22-es férfi tag. Az 1-3-8 háromszög ezért közvetlen hatással formálhatja a hozzájuk közvetlenül kötődő egy-egy személy véleményét (9,22). Az utolsó táncegyüttes lehetséges központi alakzatait elemezve megállapítható, hogy azon zárt csoportosulások száma, amelyek kimerítik a központi alakzat fogalmát mindegyik táncsoportnál 3 és 4 között mozog.

Az elemzés során már egyszer kifejtettem, hogy az első és a harmadik táncegyüttes helyzete azonos periféria szempontjából, ugyanis mindkettőre jellemző a periféria széles kiterjedése a központi alakzat és annak befolyási területéhez képest. Az utolsó néptáncsoport vizsgálata esetében felfedezhető egy olyan nagyobb alhálózat, amely a társas mező 33%-át fedi le. A kisebb csoportosulás egy nőkből álló nagyrészt baráti zárt ötszögből (10, 14, 15, 16, 23) és a 14-es személyhez kapcsolódó többnyire kétszeres intenzitású kapcsolatokról álló zárt háromszögből (12, 14, 24), amelyhez a 12-es személy által kétszeres választás alapján a 11-es férfi kötődik. Kommunikáció szempontjából ez az alakzat nincsen előnyös helyzetben, hiszen nincsen összeköttetése a közösség legnagyobb csoportosulásával és ebből kifolyólag saját környezetében kialakuló véleményét nem tudja megfelelően átadni a központnak. Ez a jelenség hosszú távon akár rivalizáláshoz is vezethet a nagyobb kiterjedésű alhálózat zárt alakjai és a különálló társas forma között, ahogyan ez már az első táncegyüttes esetében is megfigyelhető

volt. A társas mező részét képezi még egy többnyire kétszeres intenzitású kötődésekkel rendelkező – kivétel ez alól 2-19 és 20-21 kapcsolat – nyitott négyszög (2, 4, 19, 20, 21) amely jelenség szintén észrevehető a legelső néptáncsoport elemzése folyamán. A közösségen belül összesen 1 magányos nő azonosítható, aki egyoldalú választásai alapján leginkább a legnagyobb társas alakzathoz vonzódik.

A közösség táncosainak pontosan 75%-a zárt alakzatban helyezkedik el, amelyből megfelelően működő szervezésre és átgondolt csoportirányításra következtethetünk. A csoporttagok több, mint 60%-a lánc részese is, amely az első csoporthoz hasonlóan a gyors információáramlást hivatott szolgáltatni, hiszen a zárt alakzatok véleményformáló ereje visszatartja a láncok pletykával teli híreszteléseinek láncolatát. A néptáncsoporton belül mindössze egy magányos van, amely egy kiegyensúlyozott csoportközegre utalhat. Figyelemfelkeltő, hogy harmadik együttes esetében pároshelyzetűek sem találhatóak, amely állítás az első csoportra is igaz.

Három táncsoport közösségi hálójának alapos áttanulmányozása után kimutatható, hogy az első és a harmadik csoport struktúrájában jelentős hasonlóságok vannak, amelyekhez azonos kihívások és problémák köthetők. A harmadik táncsoportban ismételten megjelenik, hogy a két nagyobb kiterjedésű hálózat között nincsen kommunikációs csatorna, amelyen a kisebb társas alakzat további két véleményformálásra alkalmas csoportja közölhetné saját – a csoport szempontjából értékes – álláspontját. Mindemellett, ha a férfi és a női táncosok elhelyezkedését is elemezzük, ismételten érvényessé válik az első csoport esetében is megfigyelhető jelenség, amelyben a táncosok különböző kiterjedésű hálózatokban párválasztási preferenciájuknak megfelelően foglalják el pozíciójukat a társas mezőben. Fontos megjegyezni, hogy a második vizsgált társas mezővel a harmadik néptáncsoport struktúra alapján csupán néhány azonos típusú és mindkét közösségben egyaránt fellelhető zárt alakzat fellelhetőségében hasonlít egymásra.

Az előző néptáncsoportok csoportlégkör vizsgálata során már kiderült, hogy ez a mutató segíthet feltárni a csoportok informális hálózatának részletesebb működését, ezért a következőkben a harmadik együttesben is ezt a mutatót számolom ki mielőtt elemezném a jelentőségeket és a szerepeket. Az előző két együttes esetében két eltérő példa tárult fel; az első csoportban objektív módon képződtek jelentőségek és szerepek, míg a második táncsoportban nem képződtek szerepek annak éretlensége miatt. A harmadik közösségben a csoportlégkör mutató értékei 1,2 és 3, amely mennyiségben nem, de értelmezésben egyértelműen hasonlít a legelső csoport csoportlégköréhez. A mutató szerint a csoport a rokonszerző kérdésekben

mindig szubjektíven dönt, mialatt a funkciós választásokban a csoportnorma és a kialakuló közvélemény alapján történt egy adott személy kijelölése. Ez az érték alátámasztja tehát azt is, hogy a közösségben a zárt alakzatok valóban véleményformáló erővel bírnak és a második csoporttól eltérően a kapcsolódások igazi információátadásra adnak lehetőséget, míg a híresztelésnek nem kifejezetten adnak teret.

Az elsőrendű jelentőséget a csoportban összesen három személy érte el, de a jelentőséggel rendelkező férfi (4) esetében jelentősége nem párosul szereppel, amely egyedülálló eredmény a kutatás során. Véleményem szerint a 4-es egyén valószínűleg rangidős a tánccsoportban és régebb óta ikonikus tagja a táncos közösségnek, amely ezáltal egyfajta rokonszenvet és elismerést biztosít számára a csoporttagok részéről. A 4-es férfi kétszeres kapcsolatban áll a 19-es női táncari taggal a nyitott négyzet részeként, aki az elsőrendű jelenetiséggel együtt több szerephatárt is megugrott. A közösség választásai alapján a 19-es nő képes hatékony közösség szervezésre, mind pedig tárgyilagos vélemény megfogalmazására és annak kommunikálására a vezetők felé. Ezenkívül a csoporttagok nagyrészt rábízják problémájukat, amely összefügghet szolidaritási alkalmasságával, hiszen a problémamegoldás érdekében akár a vezetőséggel is képes tárgyalást folytatni. A 19-es nőhöz barátián kötődik a jelentőség nélküli 21-es férfi személy, aki hatásfoknövelő szerepével képes motiválni a táncosokat a próbákra és a színpadon egyaránt.

Figyelemre méltó, hogy abban a nagy társas alakzatban, amelyben a három lehetséges központi alakzat van mindössze egy ember érte el a szakmai szempontból a szerephatárt, ráadásul jelentőség nélkül (17). Ez a jelenség akár azt is mutathatja, hogy a táncosok értékítélete szempontjából nagyobb jelentősége van az olyan egyéneknek, akik különböző közösséghez kapcsolódó funkciókkal rendelkeznek, mint a szakmai hozzáértésben releváns személyek.

A potenciális központi alakzatokhoz képest perifériára szorult 8-as vegyes csoportosulásban található az elsőrendű jelentőséggel és szereppel is rendelkező 14-es személy. A 14-es nőt a táncosok konfliktuskezelésben és a hatásfok növelésében tartják kiemelkedőnek, illetve ő a néptánccsoport legnépszerűbb embere is, amely ismételten utalhat arra, hogy a tánccsoport értékítélete szerint fontosabbak a közösségi életet irányító emberek, mint a szakmailag hiteles egyének. Fontos megemlítenem még, hogy ugyanebben a csoportosulásban még egy szakmai képességekhez kötődő szerep képződött, amelyet egy újból egy jelentőségnélküli férfi ért el a szerephatár átlépésével (11).

A tagolódási index értéke a harmadik táncsoport esetében 1-2-3-18, amely megmutatja, hogy a táncsoport nagyrésze közömbös mind jelentőség, mind szerep szempontjából. Eredményképpen a közösség életéhez kapcsolódó fontosabb feladatok – mint például a konfliktuskezelés vagy a kommunikáció – összesen 5 ember között oszlik el, amely az első csoporthoz hasonlóan szintén hatalmas felelősséget és feladatot jelent számukra. Mindenesetre nagyon fontos különbség az első együtteshez képest, hogy azok a személyek, akik szereppel rendelkeznek többen vannak, mint azok, akik jelentőséggel és szereppel egyaránt rendelkeznek. Eredményképpen a feladatok szerinti hierarchikus rangsorolás nem következhet be olyan egyszerűen, hiszen mint az első csoport esetében, hiszen többen vannak azok, akik egyáltalán nem rendelkeznek jelentőséggel és mégis szereppel bírnak.

Az összes jelentőséggel és szereppel rendelkező táncost vizsgálva a jelentőségindex értéke 13%, ameddig a szerepindexé 21%, amely megmutatja, hogy a közösség elsősorban a funkciókat és az egyéni tulajdonságokat preferálja a hierarchiával szemben. Ezek az értékek ugyanakkor minimálisan alacsonyabbnak minősülnek a legelső csoport mutatóértékéhez képest.

A kutatásom során ugyanakkor álláspontom szerint fontos összefüggésre lettem figyelmes a jelentőségértékek és a szerepértékek vizsgálata közben. Tapasztalataim alapján az első táncsoport esetében a jelentőséggel és szereppel rendelkező emberek 13,5%-a potenciális központi alakzatban helyezkednek el, akikhez szorosan kötődik még egy szereppel, de jelentőséggel nem rendelkező személy. Kiemelendő tehát, hogy azok az emberek, akik a szervezésben kulcsszerepet tölthetnek be egymással kapcsolatban állnak, biztosítva a hatékony kommunikációt különböző feladatokra alkalmas személyek képviselői között (pl.: tárgyilagos vélemény megfogalmazója – konfliktuskezelő). Az első csoportban emellett összesen három szereppel rendelkező egyén van, akik közül csupán egy bír másodrendű jelentőséggel – véleményem szerint közte és a központi alakzat között mindenképpen szükség lenni egy kommunikációs csatorna kialakítására a csoport hatékonyságának és rivalizáláscsökkentésének érdekében. A harmadik csoportnál ugyanakkor az figyelhető meg, hogy a jelentőséggel, a jelentőséggel és szereppel, illetve csak szereppel rendelkező egyének különböző társas alakzatokban helyezkednek el, így a kapcsolat nem biztosított közöttük. Következésképp szervezési szempontból a kommunikáció hiány komoly problémákat okozhat egy-egy folyamat összehangolása vagy feladat megoldása során. Tapasztalaton alapuló tipikus példa erre az az eset, amikor egy tárgyilagos véleménymegfogalmazó például tervezett szereposztások során nem veszi figyelembe a konfliktuskezelő hasznos információit (egymással érzelmileg nem

kompatibilis táncpárok, elégedetlenségek stb.) és ezáltal újabb konfliktust szít, amelyet, ami a konfliktusmegoldó emberre ró újabb feladatot. Álláspontom szerint emiatt kiemelt jelentősége van a jelentős és a szereppel rendelkező emberek összekötésének és kapcsolatuk biztosításának egyaránt.

Összegezvén a C és az A csoport esetében számos hasonlóság figyelhető meg szociometriai szempontból; többközpontú szerkezet, magas kölcsönösségi index, kedvező csoportléghőmérsékletből fakadó érettség. Különbség adódik azonban a jelentőséggel és a szereppel egyszerre rendelkező egyének elhelyezkedésében, hiszen míg az A együttes esetében ezen személyek között többszörös választások alapján kirajzolódó kapcsolatok húzódtak, addig a C együttes esetében a jelentős és szereppel rendelkező tagok között nem figyelhető meg összeköttetés.

5. Az eredmények összegzése és javaslattételek

A szekunder kutatás és a primer kutatást összevetve ebben a fejezetben vizsgálom az előfeltételezések beteljesülését, illetve megoldási javaslatot teszek az egyes vezetési kihívásokra reflektálva.

H1: A hazai amatőr néptáncgyűttesek többközpontú szerkezeti típussal rendelkeznek.

Mérei (1971) megjegyzése alapján különböző gazdag érdeklődéssel rendelkező közösségekben több központi alakzat is kialakulhat, előfeltételezésemnek ez a gondolat szolgáltatott alapot. A három vizsgált táncsoport közül kettő tömörült többközpontú szerkezetbe, míg az iskolai kereteken belül működő táncgyűttes társas alakzat tömbszerkezettel bírt. Kijelenthető, hogy első hipotézisem ezáltal részben beigazolódott, ugyanis egy táncsoport szerkezete eltérő formát mutatott az előfeltételezésben meghatározotthoz képest.

A többközpontú szerkezet lényegi kritériuma, hogy a vizsgált társas mező több, mint fele zárt alakzatban helyezkedjen el a térben, amely két táncsoport esetében (A és C) meg is valósult, ugyanakkor ezen szerkezeti formával kapcsolatban érdemes elemezni vezetési kihívásokat is. A zárt alakzatok az intenzív kapcsolatoknak és a közös együttes élményeknek köszönhetően véleményformáló egységek a közösségen belül, amelyek egyesével különböző álláspontokat képviselnek.

Ezek előnye, hogy alkotótevékenység során a csoport aktívan gazdagíthat egy-egy táncot vagy koreográfiát különböző művészeti elemekkel, hiszen a zárt alakzatok teret biztosítanak ezek megszületésének. Következésképp az ötletek tényleges beépítése egyfajta megbecsültégérzést is kelthet az amatőr táncosokban, amely növelheti a csoporthoz való lojalitást vagy akár a csoportkohéziót is. Érdekes jelenség, hogy még ehhez pozitív és táncsoport számára előnyös jelenség is társul vezetői kihívás, hiszen a csoportvezetőnek kell kiszűrni azokat a kreatív és koreográfiába építhető elemeket, amelyek minőségi szempontból illeszkednek az együttes arculatába. Lényeges, hogy egyetlen csoport ötletének magyarázat nélküli elvetése negatív irányba tolhatja el ezen előny értékét, ezért a vezetőnek alkalmasnak kell lennie a hatékony kommunikációra is.

Látható tehát, hogy a többközpontú szerkezet kisebb zárt alakzatai hátrányt is jelenthetnek a néptáncsoportok számára, hiszen teret engednek a csoporton belüli rivalizálásra. A táncgyűttesekben számtalan esemény adhat okot versengésre - koreográfiába való bekerülési lehetőség, szereposztások, viseletkiosztások, külföldi turnékon limittel rendelkező

utaslista – ezért a vezetők legfontosabb kihívása, hogy az ezekből fakadó konfliktusokat megfelelően kezelje vagy leginkább megelőzze.

Mindkét többközpontú együttes esetében felfedezhető a kommunikációs csatornák feltűnő hiánya két nagyobb kiterjedésű társas alakzat között. Ez nagy probléma, ugyanis mialatt a központi alakzat és az ahhoz szorosan kapcsolódó befolyási övezetben elhelyezkedő zárt csoportok véleménye kölcsönösen formálja egymást, azalatt a perifériára szoruló nagyobb kiterjedésű (már-már központméretű) alakzatok véleménye nem jut el a központhoz és érdekeiket sem tudják ezáltal megfelelően érvényesíteni a csoportban. A vezetőnek tehát az is feladata, hogy ezeket a csoportosulásokat felismerje és valamely módon kialakítson közöttük egy kapcsolódási pontot, biztosítva ezzel a kommunikáció hatékonyságát az együttesen belül is. Ez az intézkedés mindenképpen indokolt, ugyanis nagycsoportok esetében az információátadás gyorsaságát növelheti, amely kifejezetten fontos lehet adott helyzetben (pl.: eső miatt hirtelen lemondott fellépés).

H2: A hazai néptáncegyüttesek esetében biztosan lesznek peremen elhelyezkedő zárt alakzatok, párok vagy magányosok.

Primer kutatásom alátámasztja, hogy mindhárom együttes esetében fellelhetőek peremre szoruló magányosok. A társas mező peremének elemzésének eredményeit az alábbi táblázatban rögzítem.

A csoport	B csoport	C csoport
- 2 magányos	- 2 magányos	- 1 magányos
- 0 párhelyzetű	- 4 párhelyzetű	- 0 párhelyzetű
- 1 kisebb kiterjedésű alakzat (nyitott négyzet)	- 0 kisebb kiterjedésű zárt alakzat	- 0 kisebb kiterjedésű zárt alakzat

3. táblázat: Összegzőtáblázat (saját szerkesztés)

Ezen eredmények alátámasztják hipotézisem érvényességét, amely további vezetési kihívásokat tár fel. A magányosok a néptáncsoportok tükrében valószínűleg tánctechnikai szempontból elmaradt vagy kezdő táncosok, akik közösségbe való beintegrálása komoly vezetési kihívást jelent. Kiemelendő, hogy bár minden új néptáncos értékesnek minősül egy közösségen belül, ugyanakkor a sokszor már így is túlterhelt vezetőkre nagy terhet ró az új táncosok betanítása és beszerzése a csoportba. Ugyanez probléma merül fel a tánctechnikai elmaradások miatt a perifériára szoruló magányos helyzetű egyének esetében is.

Mindemellett azonban lényeges megemlítenem, hogy a B csoportban különleges jelenséget észleltem egy magányos személlyel kapcsolatban, hiszen a központtól távol helyezkedik el, mégis különböző funkciókkal kapcsolatos kérdésekben kiemelten sokan választották őt. Ez akár arra is utalhat, hogy vagy kvalitása, vagy a csoportvezető folytonos dicsérete és megbízásai miatt eltávolodtak tőle a csoporttagok, őt egyfajta másodvezetőként és nem a közösség tagjaként szemlélve. A vezetési kihívás ez esetben az adott személy visszaintegrálása lehet a csoportba természetesen megfelelő kommunikációs eszközökkel.

Az A néptáncsoport esetében a peremen egy nyitott női négyzet alakzat látható, amelynek semmilyen közvetlen vagy közvetett kapcsolata sincsen egy férfi egyénnel sem. Ez a szempont választ adhat különállásuk okára, hiszen emiatt arra következtethetünk, hogy tömörülésük oka a táncpárválasztásban keresendő. A könnyebb megértés szempontjából fontos megemlítenem, hogy a magyar néptáncban szignifikáns mennyiségű páros tánc található, amelyet többnyire kényelmi és praktikus okokból is csupán férfi és nő táncol együtt. Következésképp a női tagok elszigetelődésének oka az is lehet, hogy a táncpróbákon nem sikerült rokonszenvi kapcsolatot kialakítani egy olyan férfival vagy biztos párral rendelkező női taggal sem, akik a későbbiekben biztosítanák számukra a férfi-női táncát lehetőségét (a tánc tanulást folyamatát nem ideértve) és ezért egymást választották azonos helyzetükből fakadó kölcsönös megértésük miatt. Másik alternatíva lehet, hogy egy alapvetően szoros baráti kör úgy

döntött, hogy közösen próbálja ki ezt a művészeti ágat és ezáltal nem magányosan, hanem csoportban kerültek a közösség peremére. Mindenesetre a vezetési kihívás ez esetben is a lánycsoport beintegrálása a néptánc csoportba.

A B csoport esetében további négy nőt találhatunk 2 párba tömörülni, amelyek esetében – figyelembe véve a csoportléggkört és az iskolai körülményeket – úgy vélem, hogy a párhelyzetet egyértelműen az közös osztályokból való érkezés okozza, amely biztosította számukra a szoros baráti kötelék kialakítását is. A vezető feladata itt is a hölgyek hatékony beszerzése a közösségbe.

H3: A hazai amatőr néptáncgyűttesekben a szereppel és jelentőséggel egyszerre rendelkező táncosok nagy része a központi alakzatban vagy annak befolyási övezetében helyezkednek el.

Az előfeltételezésem inkább nem teljesült, mint igen, hiszen a néptánc csoportok közül csupán egyben (A néptánc csoport) helyezkedtek el a jelentőséggel és szereppel rendelkező táncosok lehetséges központi alakzatban.

Az A néptánc csoport esetében a jelentőségindex 16%, mialatt a szerepindex 24%, illetve a két mutató közötti átfedés százaléka 16%. Ez azt jelenti, hogy a közösségen belül minden olyan ember, aki jelentős egyben szereppel is rendelkezik. A szociogram alapján kiderül, hogy a jelentőséggel és a szereppel rendelkező emberek 83%-a lehetséges központi alakzatban helyezkedik el, ráadásul közvetlenül vagy közvetetten kapcsolódik egymáshoz intenzív összeköttetéseken keresztül. Álláspontom szerint ez a konstrukció egy néptánc csoport vezető számára alapot nyújthat egy későbbi, hatékony vezetői team kialakításához. Fontos azonban megemlítenem, hogy kihívást jelenthet számára a csoportosulás feletti kontroll kezelése, emellett a velük kapcsolatos tartós és jó viszony fenntartása mivel véleményük nagyban formálja a közvéleményt is.

A B néptánc csoport csoportléggkörét vizsgálva kijelenthető, hogy a közösség még éretlen és kizárólag szubjektív módon dönt, ezáltal nem is történik differenciálódás. Véleményem szerint ez az iskolai csoport jellegre vezethető vissza, hiszen az együttes vezetője minden funkciót ellát, a táncosok ugyanakkor csak szakkör keretén belül - egyfajta plusz tanóráként - vesznek részt a táncoktatáson, így a különböző feladatokat nem áll szándékukban és érdekükben sem elvégezni.

A C néptánc csoport jelentőség (13%) - és szerepindexének (21%) értéke közelít az A néptánc csoport indexértékeihez, amely elsősorban hasonlóságokra enged következtetni,

ugyanakkor a szociogram vizsgálatával részletesebb képet kapva szignifikáns különbségek fedezhetőek fel a két csoport között. A jelentőséggel és szereppel rendelkező két személy két külön alakzatban helyezkedik el, amelyek közül egyik sem lehetséges központi alakzat. Lényeges, hogy ezen néptáncsoport esetében az egyik jelentős és szereppel is rendelkező nő szoros kapcsolatban áll egy jelentős, ugyanakkor szereppel nem rendelkező férfival. Fontos megjegyezni, hogy ugyan a Mérei módszere alapján sem a nőnek, sem a hozzá kapcsolódó férfinak nem képződött szerepe a próbavezetési kritériumú kérdésben, ugyanakkor a 24 választás köztük oszlott el 12-12 arányban a gyakorisági táblázatban. A C csoportban a két jelentős és szereppel bíró személy sem közvetlen, sem közvetett módon nem kapcsolódik egymáshoz, amely jelentős konfliktusokat szülhet az együttes életében, főként azért, mert egyikük hatékonyabb a vezetővel történő kommunikációban a másiknál és ezáltal elnyomhatja a másik vezéregyéniség véleményét a csoporton belül. A vezető legfontosabb és sürgősebb kihívása, hogy kommunikációs csatornát hozzon létre a két személy között a rivalizálás minimalizálásának és egy esetlegesen csoport számára is előnyös együttműködés érdekében.

Összességében kijelenthető, hogy azon feltételezésem, amely szerint a csoporton belül a szereppel és jelentőséggel is rendelkező tagok a központi alakzatban helyezkednek el, egyetlen néptáncsoport kivételével mindegyik táncsoportban megdőlt.

H4: A hazai amatőr néptáncgyűttesekben viszonylag sok párhelyzet található a társas mezőben.

A táncgyűttesekben kiemelt szerep jut a páros táncoknak, amelyek közös gyakorlásához és előadásához elengedhetetlen, hogy a táncospár bizalommal legyen egymás iránt. Erre az állításomra alapoztam hipotézisemet is, amely primer kutatásom eredményét vizsgálva nem állja meg a helyét. Kizárólag a B néptáncsoport szociogramján találhatóak páros helyzetű táncosok, akik a társas mező csupán 21%-át fedik le.

Az A és a B együttes kapcsolati hálóját tekintve megállapítható, hogy a társas mezőben nem helyezkednek el páros alakzatok, ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy a táncsoport tagjai nem priorizálnak a táncpartnereik között. A szociogram társas alakzatainak vizsgálata során ugyanis mind az A, mind a B néptáncsoport esetében észrevehető, hogy a nemek eloszlása viszonylag arányos egymással egyes csoportosulásokon belül, amely véleményem szerint arra utalhat, hogy az esetleges táncpárválasztás esetén az alakzat tagjai egymást választanák. Fontos megjegyezni, hogy a különböző alakzatokból kiemelt párok összeállítása számos előnnyel is járhat a közösség szempontjából, azonban konfliktuskezeléssel kapcsolatos vezetési kihívásokat is okozhat.

5.1. Javaslattelek

Az eredmények áttekintése után egyértelműen megmutatkozik, melyek a legfontosabb vezetési kihívások egy néptáncsoport vezetője számára napjainkban. Ezek közé tartozik a néptáncsoportokon belüli hatékony kommunikációs hálózat kiépítése, az új táncosok együttesbe történő integrációja, a konfliktusmegelőzés- és kezelés, továbbá hosszú távon az önkéntes vezetői team kialakítása és megszervezése. Tapasztalataim alapján ugyanakkor a legfontosabb, hogy a vezetők felismerjék a menedzsmenteszközök szükségességét a szakmaspecifikus tudás professzionális alkalmazása mellett.

A kommunikációs hálózat hatékony kiépítésének érdekében érdemes lehet lehetőséget adni azon csoporttagok összekapcsolására, akiket a kölcsönösségi táblázat alapján csupán egyoldalú választás köt össze. Természetesen ennek számos eszköze van a táncsoporton belül, ilyen eszköz lehet például a közösségi programszervezés vagy a próbafolyamatok során gyakran alkalmazott táncpartner-rotáció. Álláspontom szerint a kommunikációs kapcsolatrendszer kialakítása magában a konfliktusmegelőzésben is jelentős szerepet játszhat. Mindemellett a konfliktuskezelésben a leginkább célravezető megoldást maga a vezető őszinte, ugyanakkor objektív állásfoglalása jelentheti, amelynek kialakításában figyelembe veszi a különböző csoportosulások kommunikátorainak közvéleménnyel kapcsolatos információit is.

Az újonnan érkező táncosok beépülési folyamatát véleményem szerint leginkább azok a személyek képesek segíteni, akik iránt az új csoporttag rokonszenvet érez vagy a társai szerint próbavezetésre leginkább alkalmas személy. Semmiképpen nem javaslom a szakmailag legkompetensebb táncos integrációs tevékenységét szorgalmazni vezetői részről, hiszen a frissen csatlakozók motivációvesztéséhez vezethet.

Hosszútávon fontos vezetési kihívásnak minősül azon személyek kijelölése a csoportokon belül, akik képesek a vezetői utánpótlás biztosítására. A szociometria jelentőség- és szerepvizsgálatából adódóan kiemelkedhetnek azon egyének, akikből vezetői team hozható létre. Meglátásom szerint érdemes azonban ezen kicsoportok létrehozása előtt a Belbin elméletét áttekinteni és mérlegelni mely csoportszerepek szükségesek leginkább egy néptáncsoport fenntartásához. Fontos továbbá, hogy ne kizárólag a személyi tulajdonságokra épülő elméletek alapján kerüljön kialakításra a vezetői team, hanem csoportdinamikai szempontból jelentős táncosok is kerüljenek bele a csoportba az eredményes kommunikáció érdekében.

5.2. A kutatás jövője

Primer és szekunder kutatásom során számos nehezítő körülmény merült fel, amelyeket a kutatás teljességének érdekében fontosnak tartok megosztani.

Elsőként akkor ütköztem akadályba, amikor a hazai néptáncegyüttesek napjainkban történő működéséről igyekeztem anyagot gyűjteni pozíciójuk bemutatásának érdekében, ugyanis ezzel kapcsolatban csak csekély és kevésbé szakmai anyagot találtam. Következésképp saját magam elemeztem a véleményem szerint napjainkban leginkább valóságos körülményeket bemutató Csoóri Sándor Program döntéslistáját, amely alapján viszonylag pontos leírást tudtam adni a táncegyüttesek országon belüli helyzetéről.

Primer kutatásom gyenge pontjának értékelem, hogy a tánccsoportokban nem sikerült minden egyes taggal kitöltetnem a szociometriai felmérést, amely által még részletesebb képet kaphattam volna az adott közösség hálózatáról, hiszen a közösség nem minden táncosa volt jelen a felmérés időtartama alatt. Mindemellett ugyan a felmérés elején a részletes tájékoztatás megtörtént, néhány esetben mégis egocentrikus és érvénytelen válaszadások merültek fel az értékelés során.

Véleményem szerint a kutatás a jövőben tovább bővíthető többféle irányban is. Érdemes lenne a szociometriai felmérőlap kérdéseinek funkcionalitással kapcsolatos kritériumait Meredith Belbin csoportszerepeivel összeegyeztetni és ennek tükrében vizsgálni a néptánccsoportok vezetői utánpótlás lehetőségeit.

Mindemellett mivel a kitöltés csupán egy adott időpillanatban mutatja a néptánccsoportok informális kapcsolati hálóját a későbbiekben indokolt lenne ugyanazon közösségek rejtett kapcsolati hálójának feltárása bizonyos idő eltelte után, hiszen ezek összehasonlítása új perspektívából mutathatja az adott csoportok működését. Érdekes lehet még annak vizsgálata is, hogy a dél-dunántúli régió képest más régiók tánccsoportjai esetében hogyan alakulnak az informális hálózatok.

A kutatás továbbá bővíthető különböző vezetői eszközök alkalmazásának hatásfelmérésével, amelyek közül több megfelelő lehet egyes vezetési kihívások eredményes kezelésére.

Irodalomjegyzék

- Abkarovits, E., 2012. *Negyvenéves a magyarországi táncházmozgalom* In: https://hagyományokhaza.hu/sites/default/files/2020-02/negyven%C3%A9ves_a_magyarorsz%C3%A1gi_t%C3%A1nc%C3%A1zmozgalom.pdf
- Ábrahám, N., 2020. A 20. századi néptáncművészet táncantropológus szemmel., *Kultúra és közösség.*, [efolyóirat] 11 (4), pp. 89-99 <https://doi.org/10.35402/kek.2020.4.10>
- Andrásfalvy, B., 2019. *Jövőnk gyökerei. Írások a népművészetről*. Budapest: Magyar Művészeti Akadémia
- Bakacsi, Gy., 2015. *A szervezeti magatartás alapjai*. Budapest: Semmelweis Kiadó
- Barta, T., 2014., Magyar néptáncmozgalom a korai időkben – társadalmi ideológia vagy nemzeti művészet?., *Eszmélet*, [online] 26(101), pp. 141-166. Elérhető: https://epa.oszk.hu/01700/01739/00086/pdf/EPA01739_eszmelet_2014_101_tavasz_141-166.pdf [Hozzáférés dátuma: 2024.11.10.]
- Bartal, A. M., 2005. *Nonprofit elméletek, modellek, trendek*. Budapest: Századvég Kiadó
- Bavelas, A. 1969., Kommunikációs sémák feladatot teljesítő csoportokban. In: Pataki, F. 1969. *Csoportlélektan*. Budapest: Gondolat Kiadó
- Belbin, M., 1998. *A team, avagy az együttműködő csoport*. Budapest: SHL Hungary Kft.
- Berényi, A. & Juhász, B. Sz., 2012. *Stressz, konfliktus, munkahely, megküzdés*. Debrecen: Debreceni Egyetem [online] Elérhetőség: <https://munkavedelem.unideb.hu/intenziv%20szakapolo/Stressz,%20Munkahely,%20Konfliktus,%20Megkuzdes.pdf>
- Bolvári-Takács, G., 2012., Politikai és személyi tényezők a táncművészképzésben 1945 után. In Bolvári-Takács, G., ed., *Táncművészet IV. A hagyományos tánc kultúra metamorfózisa a 20. században*. Budapest: Magyar Táncművészeti Főiskola pp. 26-35
- Dobák, A. & Antal, Zs., 2010, *Vezetés és szervezés*. Budapest: AULA Kiadó Kft., Budapesti Corvinus Egyetem
- Enoch, J. R., & McLemore, S. D., 1967. On the Meaning of Group Cohesion. *The Southwestern Social Science Quarterly*. [online] 48(2) pp. 174-182 Elérhető: <https://www.jstor.org/stable/42867506>

Farkas, F. & Balogh, G. & András, R., 2015. *Menedzsment alapvetések és funkciók*. Pécs: Pécsi Közgazdaságtudományi Kar

Farkas, T., 2021. A társadalmi csoport fogalma és típusai. *Elmélkedő*, [online] 12(1), pp. 61-80
Elérhető: https://matarka.hu/koz/ISSN_2062-204X/12_evf_1_sz_2021/ISSN_2062-204X_12_evf_1_sz_2021_061-080.pdf

Forsyth, D. R., 2014. *Group Dynamics*. Belmont CA: Wadsworth Cengage Learning [online]
Elérhető: <https://core.ac.uk/download/pdf/232790316.pdf>

Fuchs, L., 2007. *Száz év tánc*. Budapest: L' Harmattan Kiadó

Gyapjas, I., 1955., Országos tánckonferencia Miskolcon. *Táncművészet*, [online] 5(1), p. 44.,
Elérhető:

https://www.epa.oszk.hu/04200/04203/00310/pdf/EPA04203_tancmuveszet_1955_01.pdf

[Hozzáférés dátuma: 2024.11.10.]

Jávorszky, B. Sz., 2013. *A magyar folk története*. Budapest: Kossuth Kiadó, Hagyományok Háza

Kaprinay, Zs., 2015., A civil szervezet mint új fogalmi kategória, és annak lehetséges megközelítései. *Miskolci Jogi Szemle: A Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának Folyóirata*, [online] 10(1), pp. 94-111 Elérhető: https://www.mjsz.unimiskolc.hu/files/egyeb/mjsz/201501/8_kaprinayzsofia.pdf [Hozzáférés dátuma: 2024.11.15.]

Kollár, N. & Szabó, É., 2004. *Pszichológiai pedagógusoknak*. [online] Elérhetőség: https://mte.eu/wp-content/uploads/2022/02/Kollar-Szabo_-_Pszichologia_pedagogusoknak.pdf

König, O. & Schattenhofer, K., 2017. *Bevezetés a csoportdinamikába*. Budapest: In Dynamics Consulting Kft.

Körtvélyes, G., 1970. Balett és néptánc kapcsolata Magyarországon 1945-1956. In Dienes, G. & Maács L., ed., 1970. *Tánc tudományi tanulmányok 7*. Budapest: Magyar Táncművészek Szövetsége Tudományos Tagozat. pp. 7-28

Kővágó, Zs. & Kővágó S., 2015. *A magyar amatőr néptáncmozgalom története a kezdetektől 1948-ig*. Budapest: Magyar Táncművészeti Főiskola

Kucsera, T. G., 2006. *Kézikönyv civileknek*. Budapest: Nemállami Felsőoktatási Intézmények Országos Régiója Egyesület

Kuti, É. & Marschall, M., 1991., A nonprofit szektor fogalma. *Esély*, [online] 3(1), pp. 61-69
Elérhető: https://edit.elte.hu/xmlui/static/pdf-viewer-master/external/pdfjs-2.1.266-dist/web/viewer.html?file=https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/78818/esely_1991_1_1_61.pdf?sequence=1&isAllowed=y [Hozzáférés dátuma: 2024.11.15.]

Livvarcin, O., 2020. *The Challenges of Nonprofit Organizations: SOFT Model* In: <https://horizonglobalacademy.eu/the-challenges-of-nonprofit-organizations-soft-model/>

Márkus, E. & Pete, N., 2018. *Tudástár a közösségi művelődésben XI. kötet. Civil ismeretek a közösségi művelődésben*. Budapest: NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. [online] Elérhető: <https://nmi.hu/wp-content/uploads/2019/02/Tud%C3%A1st%C3%A1r-XI.-Civil-ismeretek-a-k%C3%B6z%C3%B6ss%C3%A9gi-m%C5%B1vel%C5%91d%C3%A9sben.pdf>

Mérei, F., 1971. *Közösségek rejtett hálózata*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó

Moreno, J.L., 1934. *Who shall survive? A new approach to the problem of human interrelations*. Washington D.C.: Nervous and Mental Disease Publishing Co

Pavluska, V., 1999. *A nonprofit szektor*. Pécs: Janus Pannonius Tudományegyetem, Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézet

Pavluska V., 2002. Van-e helye a marketingnek a nonprofit szervezetek menedzselésében? In: Márkus, E. & Pete, N. (szerk.), 2018. *Tudástár a közösségi művelődésben XI. kötet. Civil ismeretek a közösségi művelődésben*. Budapest: NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. [online] Elérhető: <https://nmi.hu/wp-content/uploads/2019/02/Tud%C3%A1st%C3%A1r-XI.-Civil-ismeretek-a-k%C3%B6z%C3%B6ss%C3%A9gi-m%C5%B1vel%C5%91d%C3%A9sben.pdf>

Pavluska, V., 2017. *Kultúramarketing*. Budapest: Akadémiai Kiadó [online] Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/dj229k_1/

Primecz, H., 1999. *A vezetés-szervezés alapjai*. Pécs: Comenius Bt.

Rekettye, G. & Törőcsik, M. & Hetesi E., 2016. *Bevezetés a marketingbe*. Budapest: Akadémiai Kiadó [online] Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/dj81bam_1

Romsics, I., 2015. *Magyarország története*. Budapest: Akadémiai Kiadó [online] Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/magyaror_tortenete_165/#moto_sec2_6_3_15_p1 [Hozzáférés dátuma: 2024.11.10.]

Szakály, D., 2013., *Teammenedzsment*. [online] Elérhetőség: <https://gtk.uni-miskolc.hu/files/5026/Teammenedzsment.pdf>

Szalainé Homola, A. - Nagy Józsefné, 2002., A nonprofit szervezetek fejlődése 1992-től napjainkig., *Statisztikai Szemle*, [online] 80(5-6), pp. 557-576. Elérhető: https://real-j.mtak.hu/20970/3/Statisztikai_Szemle_2002_80_5-6_.pdf [Hozzáférés dátuma: 2024.11.10.]

Tannenbaum, S. & Salas, E., 2021. *Sikeres csapatok*. Budapest: Pallas Athéné Könyvkiadó Kft.

Titkos, Cs., 2021. *Önismereti alapok. Nézőpontok-folyamatok-módszerek*. Pécs: Pécsi Közgazdaságtudományi Kar [online] Elérhető: <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/24596/titkos-csaba-onismereti-alapok-pte-ktk-2021.pdf>

Tóth, A. 2020., A regöscserkészlet története (1910–1948). In Tabajdi, G. & Szigeti, L., ed., 2020. *Magyar Cserkészélet (1910–1948)*. Budapest: Magyar Cserkészszövetség. pp. 99-121.

Virág, A., 2013. *Hálózatok a cserkészletben - cserkészhálózatok. Avagy a magyarországi cserkészlet titkos története, különös tekintettel az 1939-től 1990-ig terjedő időszakra.*, Ph.D. disszertáció. Piliscsaba: Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Zórándi, M., 2014. *A bartóki út. Pályaképek a színpadi néptáncművészet 20. századi történetéből*. Budapest: Magyar Táncművészeti Főiskola

Függelék

1. melléklet: Csoóri Sándor Program 2024-es döntéslista és elemzés elérési linkje

Az együttesek hazai pozícióját vizsgáló adatbázis forrása:

https://emet.gov.hu/app/uploads/2024/09/CSSP-NEPTANC-MO-2024_kozzeteteli_lista.pdf

Az együttesek hazai pozícióját vizsgáló adatbázis elemzése:

https://drive.google.com/drive/folders/1x6KMXeSWHz1qp1Ws2tg3uzGdou93d_0Z?usp=sharing

2. melléklet: A együttes kölcsönösségi táblázata

[illegible]

3. melléklet: A együttes gyakorisági táblázata

Sorszám	Rokonozási kritériumok				Bizalmi kritériumok				Aktívitás funkció				Szakmai				Igazságosság kritériumai				Tulajdonosi kritériumok				Népességügyi				Összesítés			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	Rsz.	B.	A.	Sz.	I.	T.	N.	Σ						
1	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	2	0	7						
2	0	4	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	1	0	0	0	5						
3	1	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	5	2	0	1	0	2	0	8						
4	0	2	2	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	1	0	0	0	0	0	2	1	10						
5	1	1	2	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	1	0	0	0	5						
6	1	3	3	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	2	0	1	0	0	0	10						
7	0	2	3	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	1	0	0	0	6						
8	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	5	1	2	1	1	1	1	1	2	4	3	2	8	4	3	26						
9	1	4	2	2	4	1	15	7	1	12	5	9	14	14	6	0	1	14	14	7	22	22	1	28	10	100						
10	1	4	4	0	0	3	0	0	0	1	0	0	0	0	1	2	1	0	9	4	0	1	0	0	4	15						
11	0	2	3	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	5	1	0	1	2	1	11						
12	0	2	1	2	2	2	0	0	3	1	0	0	0	0	3	0	0	0	3	6	0	4	0	3	0	16						
13	0	2	5	1	2	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	4	0	1	2	0	0	14						
14	1	6	6	5	4	3	0	2	2	1	0	0	0	0	3	3	2	4	13	11	1	0	2	1	4	37						
15	1	4	4	2	1	2	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	9	5	0	0	1	2	0	17						
16	2	3	3	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	2	0	0	0	0	0	10						
17	1	4	3	0	2	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	8	2	0	0	1	0	0	11						
18	0	4	4	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	2	0	0	0	0	0	11						
19	2	5	5	1	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2	1	0	0	13	3	0	0	1	3	20						
20	2	6	6	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	14	3	0	0	0	1	0	18						
21	1	2	2	2	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	2	0	0	2	5	4	0	2	0	2	0	15						
22	1	2	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	6	1	0	0	1	2	0	10						
23	0	3	5	0	2	0	21	6	10	9	12	5	9	12	3	5	8	4	29	29	0	31	2	10	2	96						
24	5	3	4	2	0	3	0	0	0	0	0	0	1	0	2	2	0	1	0	10	5	0	1	1	4	21						
25	3	5	4	0	6	1	5	1	3	1	8	1	1	1	3	14	4	4	12	7	6	4	10	18	8	65						
26	1	6	4	1	2	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	11	4	1	0	1	2	0	19						
27	4	6	5	2	0	1	0	0	1	3	2	1	0	0	1	4	0	3	15	3	0	4	3	3	3	35						
28	0	5	4	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	3	0	1	0	0	3	16							
29	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1						
30	1	1	2	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	3	0	0	0	0	0	7						
31	1	3	4	1	1	1	2	6	4	24	0	2	1	1	0	1	21	1	8	3	8	28	3	2	22	74						
32	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	4	0	0	0	1	1	0	6						
33	0	4	4	2	1	1	2	0	0	2	2	0	0	0	1	1	1	3	5	4	0	0	3	7	0	29						
34	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0						
35	0	2	3	2	1	1	5	0	1	1	1	3	7	1	1	0	1	1	5	4	5	2	11	2	2	31						
36	0	4	5	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	3	0	1	0	0	0	13						
37	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	2						
38	36	110	110	36	36	37	37	37	37	37	37	35	37	37	37	36	36	37	36	256	109	74	73	109	109	73	805					
Flozáló	22	34	34	25	21	25	7	6	22	10	13	12	7	14	19	12	11	9	35	30	8	23	19	25	14	36						
Flozálószék	1,6	3,2	3,2	1,4	1,7	1,5	5,3	6,2	1,6	3,7	2,8	2,9	5,3	2,6	1,9	3,0	3,4	4,0	7,3	3,6	9,3	3,2	5,7	4,4	5,2	21,7						
Szervezőtársak	3,3	6,5	6,5	2,9	3,4	3,0	10,6	12,3	3,3	7,4	5,7	5,8	10,6	5,3	3,8	6,0	6,7	8,0														
Szervezők	2	0	0	1	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	1														

8. melléklet: Szociometriai felmérőlap

1. Az öltözőben melyik táncostársát választaná szomszédjának? (1 fő)
2. Edzőtáborba mennek a tánccsoporttal. Négy személyes asztaloknál étkeznek és mindenki állandó helyen ül a tábor ideje alatt. Melyik három táncostársát hívná meg asztaltársának? (3 fő)
3. Külföldi útra mennek a tánccsoporttal, ahol négyfős szobákban szállásolják el Önöket. Melyik három táncostársát választaná szobatársának? (3 fő)
4. A tánccsoport valamelyik tagjával történt aktuális és érdekes eseményt melyik táncostársának mondaná el legelőször? (1 fő)
5. Táncházba mennek a tánccsoport tagjaival, ahol feltételezés szerint mindenki jelen van. Ön a nagy sietségben otthon hagyta a pénztárcáját. Kitől kérne kölcsön egy italra vagy ételre? (1 fő)
6. Nem azzal a táncostársával állították össze a koreográfiában, akivel gyakorolta a táncot a próbafolyamat alatt. Melyik táncostársával beszéli meg először az eseményt? (1 fő)
7. Ki lenne vezetésre alkalmas szervezője egy nagyszabású együttesesi eseménynek (pl.: farsang, karácsonyi műsor, locsolás, stb.) a táncosok közül az Ön véleménye szerint? (1 fő)
8. A próbavezető hirtelen megbetegszik. Ki volna alkalmas a próba ideiglenes levezetésére a táncosok közül az Ön véleménye szerint? (1 fő)
9. Melyik táncos tudja legmegfelelőbben csillapítani vagy feloldani a próbateremben vagy öltözőben történő kisebb konfliktusokat az Ön véleménye szerint? (1 fő)
10. Melyik táncos szokta a legelfogulatlanabb, legtárgyilagosabb véleményt kifejtteni az együttes minden tagját érintő fontosabb kérdésekben az Ön véleménye szerint? (1 fő)
11. A táncosok közül kit tartana a legalkalmasabbnak arra, hogy fontosabb együttesesi kérdésekben tolmácsolja a táncosok álláspontját a vezetőknek? (1 fő)

12. Kit választana szólópartnerének egy országos szólótáncversenyen való részvétel során? (1 fő)

13. Kit jelölne Ön a táncostársai közül országos szólótáncversenyre? (1 fő)

14. Általános műveltségi vetélkedőt rendeznek egy országos fesztiválon, ahol a fődíj egy

külföldi út. Kit javasolna a táncosok közül az együttes színeiben induló versenyzőnek? (1 fő)

15. Melyik táncostársát tartja olyannak, aki mással történt igazságtalan dolog bekövetkezése során a sértett mellé állna és szóvá tenné az esetet a vezetőknél? (1 fő)

16. Ki az a táncos, aki a színpadra lépés előtt vagy a színpadon képes arra, hogy lelkesedésével magával ragadja a csapatot az Ön véleménye szerint? (1 fő)

17. Melyik táncostársa érvényesülne legjobban a néptánc szakmában az Ön véleménye szerint? (1 fő)

18. Melyik táncostársa a legnépszerűbb a tánccsoportban az Ön véleménye szerint? (1 fő)